

SEÇİM KAMpanyASINDA T.İ.P.

YÖN

HAFTALIK GAZETE

BİR GENTOR RAPORU
TÜJISTALY
TÜRKİYE GERİLEYEN
BİR ÜLKEDİR

GERİLEYEN EKONOMIDE ENFLASYON

TWIST

Eğer Kalkınma Plânının öngördüğü yatırımlar gerçekleştirilmiş olsaydı, hiç şüphe edilmesin, çoktan şiddetli bir enflasyonun içinde bulunacaktır. Yatırımların ağır gidişi, şimdide kadar hızlı bir enflasyonu önlemektedir. Ama kalkınma amacının feda edilmesine rağmen, ekonomi istikrara kavuşmuş değildir. Uzun süredir, Türk ekonomisi, bir kalkınma kaydedmeden, durgunluk ve enflasyon arasında bocalamaktadır.

CENTO raporu bu bakımdan uyarıdır: Son onbeş yıllık dönemde, memleketimizin ortalama kalkınma hızı, yüzde 4,8'dir. Fakat kalkınma hızı, yıldan yıla düşme eșitimi göstermektedir. Millî gelirin yıllık artış oranı devamlı azalarak, son onbeş yılda, yüzde 6,3'ten yüzde 3,5'e düşmüştür. Prof. Enos da, ünlü raporunda, 1953'den beri Türk ekonomisinin yerinde söylediğini belirtmektedir.

Gelgelelim, Kalkınma Plâni rafa kaldırıldığı halde, endişe verici bir enflasyona karşı karşıya bulunmaktayız. Konjonktür Dairesinin, mevsimlik etkilerden arınmış tontan esva sıfatları endeksi, Mart ayında 279 iken, Ağustosta 302'ye yükselmış, yanı yüzde 8,2 oranında bir artış göstermiştir. Endeksin Eylül sonunda 308'e ulaşması ve böylece 7 aylık Demirelli koalisyon döneminde, toptan fiyat artısının yüzde 10'u geçmesi beklenmektedir. Bu, gerçekten çok yüksek ve ümit edilmek bir hızlanır. Halbuki kamu yatırımları yerinde saymaktadır. Bu yılın ilk yarısında kamu yatırımlarının gerçeleme oranı yüzde 21,6'dan i-baretir! İmalât sektöründe oran, genel ortalamanın da yüzde 5,4 gerisinde olarak, ancak yüzde 16,2 dir. Genel Büteeli Dairelerde, yatırımların gereklesme oranı, ilk altı ayda yüzde 15'tir. Halbuki geçen yıl aynı dönemde bu oran yüzde 30 idi. Toplam kamu yatırımları da, durgunluk yılı sayılan 1964'te, enflasyon yıl 1963'e nazaran çok daha hızlı yürütülmüştü... Kamu yatırımlardaki artışa telâfi edildiğini düşünmek için ise ortada ciddi bir sebep yoktur. Demek ki yatırımlarda vavaslamaya rağmen, fiyatlarla iktisatçıları haklı olarak endiseve düşüren bir hızlanma vardır. Yatırımlardaki artışın bir sonucu olmuşan bu fiyat yükselme. Demirel'in düşüncesinin aksine, sihat değil, tam bir sîhatsizlik betirtisidir.

Iktisatçılarımız hâlen hastalığın nedenlerini araştırmakta ve çeşitli ihtimalleri sıralamaktadırlar:

★ Merkez Bankası kredilerinde ve dolavisiyle para hacmine görülen bîbüük genişleme ve bunun gelirler ve harcamalar üzerindeki etkileri.

★ Elde para tutma arzusunun yavaşlaması ve harcamaların hızlanması.

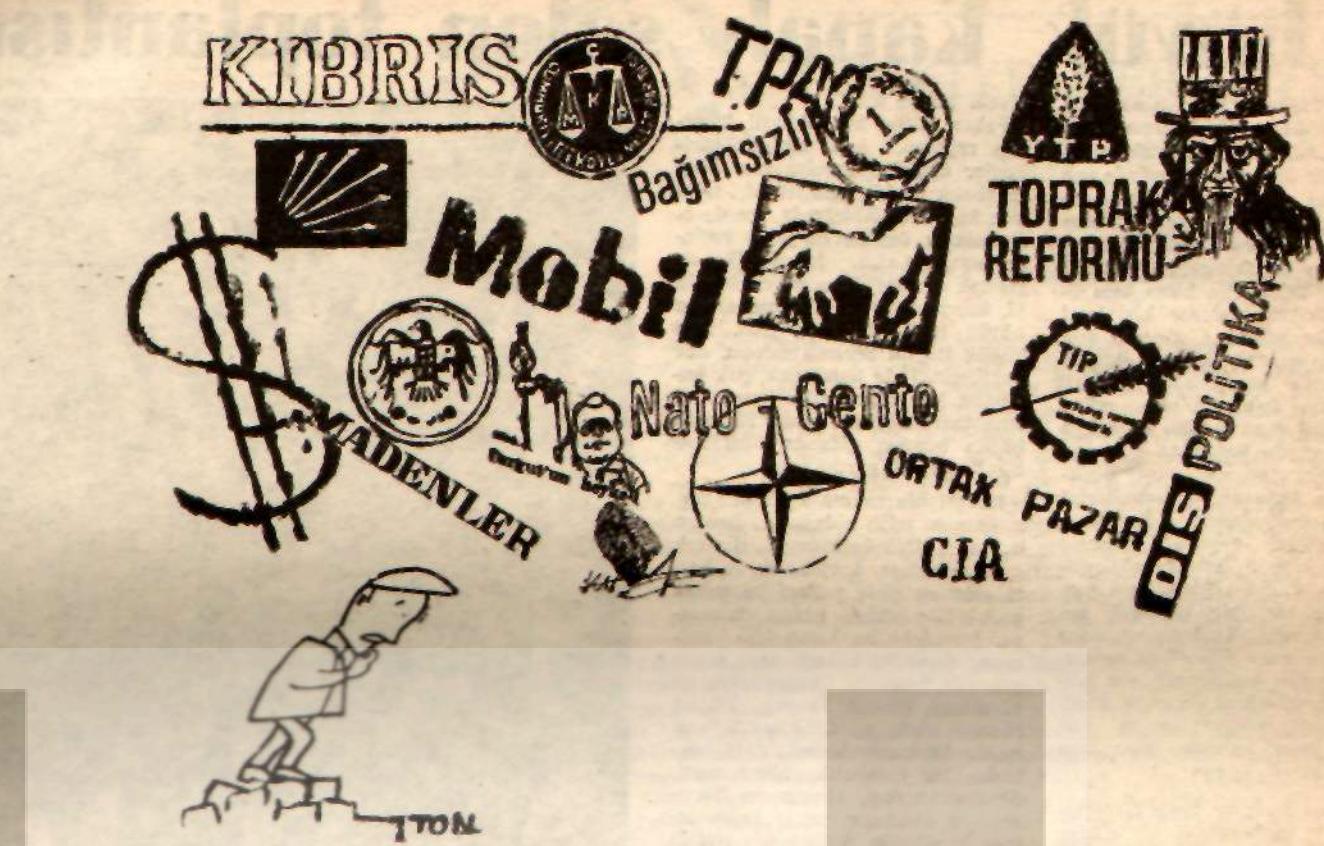
★ İthalat hacminin daralması.

★ Hububat sıfatlarına zam, toplu sözleşmeler gibi gelir artırıcı tedbirlerin etkileri.

★ Son avlarda duraklamış olmasına rağmen, ihracat sıfatlarında görülen yükselseme efülmi.

★ Pazarların kötü organizasyonu dolavisiyle, gıda ve inşaat malzemeleri sıfatlarında (demir ve çimento karaborsası gibi) vuku bulan spekülatif yükselmeler.

Fıvat yükselmelerini etkileyen daha bir takım nedenler bulunabilir. Fakat ilk bakışta akla gelen belli başlı ihtimaller bunlardır. Çare? Kalkınma amacı feda edildik-

10 EKİM 1965

ten sonra, istenirse, kamu harcamalarını kısıtlayıcı, kredileri daraltıcı klasik istikrar tedbirleriyle enflasyonist gidiş durdurulabilir. Sanırız ki eski yılların özlemi çeken iktidarlar dahi, Menderes tipi bir enflasyona kolay kolay müsaade etmeyeceklerdir. Türkiye'ye yardım veren Sam Amca'lar, Hans Amca'lar ile onların sözleriyle hareket eden milleflerarası teşekküler de, dış ödeme güçlüklerini artıran ve devrimci gelişmeleri körückleyen enflasyona karşıdır. Gerekli ikazlarla, hükümetleri, her halde tedbir almaya zorlayacaklardır. Ne var ki, bu tedbirler de durguluğa yol açmakta ve bir süre sonra ekonomiyi canlandırmak için yeniden para ve kredi muslukları gevşetilmektedir. Genişleme politikasıyla birlikte de, sıfat yükselme leri başlamaktadır. Böylece, Türk ekonomisi, durgunluk ve enflasyon arasında eğilip büküllerken darduğu yerde twist yapmaktadır.

UN. SEKER VAR HELVA YOK!

Asıl mesele, «kırk satır mı, kırk katır mı» gibi çaresiz bir tercümen, yanı yerimizde saymaktan kurtularak, sürekli bir kalkınmanın şartlarını yaratmaktadır.

Bunun da yolu, artık herkesin bildiği gibi, yatırımları artırmaktır. Bilinmeyen taraf, fakir ülkelerin dahi, geniş yatırım imkânlarına sahip bulunduğulardır. Fakir ülkelerde, sermayenin kit olduğunu iddiası, büyük bir yalandır. Sermaye kit deşildir. Kit olan silem vâti miktardır. Fakat geniş halk kütelerinin tüketimlerini kışkırtan vâti mümkünlük olan miktar, TürkİYE'ye hızlı bir kalkınma sağlamak için kat kat yeterlidir. Prof. Enos, Türkiye'de vâti mümkünlük ekonomik fazlanın millî gelirin yüzde 31'ne ulaşmasını, ancak silem vâti miktârin yüzde 9 ile 12'den ibaret kaldığını hesanlamıştır. Amerikalı ünlü bilim adamı Prof. Paul Baran, bazı fakir ülkelerdeki silem gerçeklestirilen yatırım miktarları ile gerçeklestirilmesi mümkün olan yatırım oranlarını vermektedir. Mesela Sevlan'da, millî gelirin yüzde 10'u yatırımmaktadır. Halbuki vâti mümkünlük ekonomik fazla yüzde 30'dur. Filibe'lerde bu oranlar, yüzde 9 ile yüzde 25'tir. Demek ki fakir ülkeler, halkın tüketimini kı-

madan, geniş yatırım imkânlarına sahiptirler.

Halkın büyük çoğunluğunun en kötü şartlar altında yaşadığı fakir ülkelerde, yatırılması mümkün olduğu halde yatırılmayan ekonomik fazla nereye gitmektedir? Bu ekonomik fazayı, toprak ağasının merhametsiz rantı, tefecinin soygun faizi, komprador ile yabancı tekellerin korkunç kârı ve pahalı bir bürokrasinin lüzumsuz giderleri yutmaktadır. Kaba bir hesapla, Türkiye'de millî gelirin üçte birine yakın kısmını alan toprak ağası, tefeci ve komprador, bunun pek az bir kısmını yâtmaktı, büyük kısmını İsviçre bankalarına, Boğazdaki ve Côte d'Azur'deki villalarına, gece kulüplerine ve çeşitli lüks tüketim mallarına gömmektedir. Yabancı tekeller, tarım ve maden alanlarında ihracat sıfatlarını empoze ederek, yeraltı ve yerüstü zenginliklerine el koyarak ve daha bir sürü yoldan ekonomik fazlanın önemli bir kısmını almaktadırlar. Tütün ve findik üreticisini tefeci ve yerli alıcı kadar, hattâ daha fazla, yabancı tekeller sömürmektedir. Amerikan askerinden tasarrufu sağlamak amacıyla ölçüsüz artırrulan savunma giderleri, millî gelirin yüzde 3 ile 4'ü oranında önemli bir yatırım fonunu götürmektedir.

Türkiye, toprak ağasının rantını, tefecinin faizini, komprador ile yabancı tekelin kârını topluma mal etmedikçe ve verimsiz devlet giderlerini kısmadıkça, kalkınma yoluna gitmez. Tefeci, aracı ve ağa saltanatına son veren bir toprak reformu ile komprador ve yabancı teknelerin egemenliğini kaldırın geniş ölçüde millîşfîrmeler bunun için gereklidir ve kalkınmanın vazgeçilmez şartıdır.

ÜÇ TIP PLAN

Karma ekonomi, özel teşebbüs, dış yardım, yabancı sermaye v.s. edebiyatı altında gizlenmek istenen asıl mesele budur. Eğer ekonomi bugün, enflasyon ve durgunluk rüggârlarının altında bir ilerleme kaydetmeden sahipsiz bir tekne gibi çalkalanıyorsa, bunun temel nedeni, ekonomiyi hızla harekete geçirecek kaynakların, hâkim sınıf elin-

de, yabancı tekellerle ortaklaşa israf edilmesidir. Çok korkulan bir kelimeli çekenmeden söyleyelim: Türkiye'nin kalkınması, her şezen önce bir sınıf değişikliği meselesiştir. Komprador, tefeci, ağa ve yabancı tekeler ittifakına dayanan bir kalkınma politikası, karma ekonomi ve plân edebiyatına rağmen, ekonomik gerileme, işsizlik, enflasyon ve yabancı egemenliğinden başka bir şey getirmemiştir.

Sözü Prof. Baran'a bırakalım: «Kaynakların kullanılma biçimini, hiç değilse kabaca, hâkim sınıfın çıkarlarına göre ayarlanır. Bu sebeple, herhangi bir ciddî plânlama çabasının, hâkim sınıfı ve onun iç ve dış müttefikleriyle keskin bir çatışma düşmesi kaçınılmaz bir olaydır. Çatışma, üç yoldan çözülebilir: Plânlama Teşkilatı, eğer kapitalist bir hükümet tarafından kurulmuşsa, tıpkı hükümet gibi hâkim çıkarlarının eline geçer, bir süsten ibaret kalır ve varlığı, halkta kalkınma yolunda bir şeyle yapılmıyor hayalini beslemeye yarar. İkinci ihtimal, Plânlama Teşkilatının, güçlü çıkarların baskısına, rüvetlerine ve nüfuzuna az çok karşı koymabilen reformcu bir hükümet tarafından kurulmasıdır. Plânlama Dairesi, kapitalist bir toplumda devletin sınıfların üstünde ve bağımsız olduğuna inanan namusu reformuların elindedir ve bunlar millî ekonomide köklü değişiklikler yapma çabasındadırlar. Bu durumda, plânçular, hâkim sınıfın inatçı bir mukavemeti ve sabotaj ile karşılaşacaklar, hemen hiç bir şey yapamayacaklar ve deneme, kaçınılmaz bir alt ürün olarak geniş halk tabakaları arasında gerçek plânlama fikrini de gözden düşürek, bir şeyle yapamamanın huzursuzluğu ve iktidarsızlığı içinde son bulacaktır. Üçüncü ihtimal, plânlaşmanın, geniş bir halk hareketinin savas eğligi olması, eski düzenin mevzilenmiş çıkarları ile sürekli bir mücadeleye girişmesi ve başarılı bir sosyal devrimin, temel ekonomik örgütlenme ilkesi haline gelmesidir.»

Türkiye şimdi bu sosyal devrimin oluşу içindedir.

Dogân Avçioğlu

TİP, Ankarada demokratik hayatın en büyük kapalı salon toplantısını yaptı

Saat 14.30'da başlayacak TIP toplantılarında yer bulabilmek için pek çok Ankaralı, sabahın itibarıyla Büyükk Sinemamız önünde yer aldı. Pera açıkçılar ise, sinemanın P-12 matnesine bilet alıp içeri girdiler ve filmin bitmesinden sonra da salonu terketmediler. Saat 14'de film bitip kapı 3'ünde biriken binlerce kişi içeri girmek istediginde, sinema koltuklarının çöküp dolmuş olduğunu hayretle gördüler. Zira, TIP toplantısına katılmak için erken geldiklerini sananlardan da erken gelenler vardı. Salondan sinema seyircilerinin boşaltılmasını olmuştu. TIP'in Ankaralı yöneticilerini bir hayli endişelendirdi. İçerde de gösteri yapılmaya gelmiş yüzlerce kişinin kaldığı söyleşiler çıktı. Fakat söyleşilerin gerçekleştiği bir ilgisi olmadığı hemen anlaşıldı. Toplantıdan önce «Çığın İhtiras» adlı filmi seyretmek eğzine kalanarak, yer bulmayı garanti edenlerin çoğu, ödüllü siyasa rajaşen içeriye alısaatın fazla kalmayı göze alan gençlerdi.

Istanbul Spor ve Sergi Sarayındaki TIP toplantısına bir naziye yapmak isteyen Ankaralı TIP yöneticileri, gerçekten iyi hazırlamışlardır. Sinemanın bütün iç ve dış kapılarını önceden krokiç etti, her kanda ve geçitte görev alacak TIP gençlik kolileri isim ve numaralar ile işaretlenmiş, her saatte de girişte bir olaya meydana getirmek için gerekli tedbirler alınmıştır. Film biter bitmez bu ekipler derhal duvarları önceden hazırlamış pankart, döviz ve afişlerle süslemişler, bayrakları yerlerine asmışlar, görev yerlerinde mevkii almışlardır. Zaman zaman mikrofondan bir gür ses yükseliyordu:

— 1, 2, 3, 7, 9, 12 numaralı ekiple..., Geçitleri kesiniz!

— 17 numara..., 17 numara, met-

diveni kestün mi?

Fakat bütün bu dikkatli hazırlığa rağmen, kapı önünde birikenler öylesine umulmamış bir kalabalık teşkil etmişlerdir, salonun kapıları açıldığında, içerde oturanların üstüne dalgalar halinde insanlar aktı. İçeride ille de girmek arzusu öylesine coşkundu ki, kapıda ve geçitlerde alınan bütün tedbirler boş gittil. 1800 kişilik Büyükk Sinema salonu, dev partilerin de dahil pek çok kalabalık kongre ve gösteri toplantısına tamk olduğu halde, ilk defa bütün bunları gölgede bırakan bir insan seli görüldü.

1800 kişilik salona üçinden fazla insanın yığılı olduğunda hemen herkes ittifak halindeydi. Bir tek koltuk araları, kridorlar ve hatta salonun giriş yolları ile sahne gerisi bile tıklım tıklım dolmuştu. İçerideki bu kalabalıkta, dışarıda kalanların sayısı gene de binlerin üstündeydi ve gerçek Büyükk Sinema, Büyükk Sinema olası, ne CHP, ne DP ve ne de AP kongrelerinde dahil bilyesine bir kalabalık görmemiştir. Sinemanın önü, sinemanın karşısındaki caddenin geniş kaldırımları ve niyet Ankara'nın trafığı en yükli caddesi olan Atatürk Bulvarının üstü salkum sağak insanlarla dolmuştu. Gazeteciler, sinemanın karşısındaki kaldırımları da içerdeki es oldugu konusunda ittifak ettiler. Dışardaki kalabalık yüzünden saatlerce trafik tıkanıklık oldu.

Kapalı salon toplantısının başlığı saatlerde hentiz asar salonu girmemişti. Gösterinin takdimci salonındaki binler kurultus savaşı şehitleri ve Atatürk'ün amcası önünde saygı duruşuna davet ettiğinde, bir dakika salonda ümidiyle bir sessizlik oldu. Belki de bu salonda yapılan saygı duruşlarının içinde en sessiz olan, adeta nefes almaktan korkulan bu saygı duruşuydu. Bunu İstiklal Marşının söylemesi takip etti. İstiklal Marşının söylemesi ise,

TIP'in Ankara'daki toplantıda salona gremiyeler ligi büyülüdür

TIP'in öteki partilerle arasındaki farklılığı açıklayarak ortaya koyma bir ölçü oldu. Hic bir parti toplantılarında, hic bir gösteri toplantılarında, geçen Pazar günü Büyükk Sinemada olduğu kadar bir aylardan ve üçlerde yerinde bir İstiklal Marşının söylemedigini anlatan, toplantıyı bilyümüş gözlerle takip eden bir AP'li gazeteci. Gerçekten de İstiklal Marşı, bu salonda sınırlı kadar söylemiş. İstiklal Marşının en gür sesili, en kaidesine uygun olanydı. Salonda tişbin kişilik tek sesi dev bir koro vardi.

Günün ilk konuşmacısı Prof. Sadım Aran kürsüye geldiğinde salon bir kere daha uğradı. Alkış, alkış... Sonra Aran'ın tipki kürsüde ders verir gibi konuşması başladı. Konuşma, böyle bir siyasi toplantı konuşması değildi ama, Aran hocasının kendisine kazandırdığı ustalıkla öylesine becerikli konuşuyordu ki, en bilimsel konular bile sakası, esprisi ile öylesine ustalıkla ortaya koyuyordu ki, dikkatler bir an bile dağıtmadı ve gene bir alkış tufanı içinde kürsüyü TIP Genel Sekreteri Reza Kuas'a bıraktı. Kuas'ın miting havasına daha uygun konuşması, Behice Boran'ın, tek kusuru tuzağı olan konuşması izledi.

Boran'dan sonra kürsiye gelen Hamdoş adlı Antepli köylünün yaptığı içten kopma konuşması ise, salonanki binlerle birlikte, Atatürk Bulvarını dolduran binler de kah gildürdü, kah aylattı. Hamdoş söyle diyor: «Ben Azap Alının oğlu Hamdoşum. Gaziantep'ten bana birer lira, ikiserbucuk lira verip size derdimizi söylemek için gönderdim. Babam ırgatti. Ben de öyle. Süleyman ağanın yanında ırgatık. Onun, sözüm buradan dışarı, insandan iki köpeği, 22 de eskiyatı vardı... Kuzu giderdim kılıçlığımdı. Sonradan büyüdüm. At da gütmeye başladım. Gardaşlarım, bizim oradırda hali miz harap. Baharı anlatıyorum. Bir köylük yer bulursun, temelinin kazağı, duvarını örter, çatısını çatar, içine oturursun. Sonram köy kimin? Köy ağam! Irakta taşı bol bir toprak bulursun, taşını ayılarśın, çifti koşar silersin. Sonram tariha kimin? Tarla ağam! Aşa mahkumu nuyuz?»

Daha sonra Yaşar Kemal adlı salon bir kere daha okyanusuların dalgalanışı gibi dalgalandırdı. «Kemal, Kemal çok yaşas sesleri dakkalarda salonu çınlattı. Romanı Yaşar Kemal'ın kendi hafızından naklettiği sahneler, «volansızlar yılanca bize yazdırıldılar, söylemediiler, bizi zincirli kurda çevirdiler» sözleri ise bilmeyen gösterilere yol açtı.

Ama, TIP toplantılarının asıl büyük yıldızının Çetin Altan olduğunu az sonra anlaşıldı. Toplantıya izleyen gazeteciler, daha onceki de çok tezahürat, çok alkış gör-

misi, çok «yaşa, varol» nidası, taşınak olmaları. Bu salondarda İnönü'ye tezahürat yapılmıştı, Menderes, Demirel, Türkese ve daha nice nice kişilere tezahürat yapılmıştı. Ama bu salonda yıldızdan beri bütün politik gösterileri takip eden gazeteciler, Çetin Altan'a yapılan gibi bir başka tezahürat görmemişlerdi. Bir dakika, beş dakika değil, tam on dakika silren tezahürat ve alkışların yaratığı titresimlerden balkonun çökmesini bekleyenler oldu.

Çetin Altan da bu tezahüratın hakkını verdi. Ne yaman bir kürsü hatibi olduğunu gösterdi. Konuşması bes, on değil, belki de yüz defa coşkun alkışlar kesildi. Konuşma bitince, yeniden bir kere daha öylesine korkunç bir gösteri başladı ki, Çetin Altan tipki bir tiyatro oyuncusu gibi tekrar kürsiye gitmek ve ikinci bir konuşma daha yapmak zorunda kaldı.

Altan, «Bir de lâf çıkarmışlar, Amerikan yâja olunmazsa, Rusyadan yana olunurmuş... Kimseye muhtaç olmadan idare edilmec zannediyorlar bu memleketi. Edirler diyenlerin de analarına kifretiler, komünist diyorlar. Atatürk bizi yardımımız üzerinde yabancı bayrak görmeye alıstranı. Komünist deseler de, demeler de, buna son vereceğiz. Petrol şirketlerini millileştireceğiz. Türkiye'de yalnız Türkler oturacak. Bütün bunları söylemek, Amerikan düşmanlığı değil, Türk vatanperverliği» dedi.

Cetin Altan'dan sonra, belki de hemen Genel Başkan Aybar'ı konuşmak üzere. Yöneticiler burada bir hata yaptılar ve mutlaka Çetin'den önce konuşurul-

ması gereken Muzaffer Karan'ın konuşmasını araya soktular. Salondaki hararet kırk derecenin çok üstündeydi. Kalabalığın yoğun yoğunlarından, sabahın itibarıyla çalıstırmasına rağmen sağlam soğutma terribil etkisi kalyordu. Çetin Altan'ın kürsüden inmesiyle birlikte, salonda geçici bir seyrekleşme oldu. Daha doğrusu üç kişiin birden oturmaya çalıştığı koltuklarda ikisi kişi kaldı. Sinemanın önündeki dakikalardan beri tıkanmış trafik de, tek sıralı olmak şartıyla sıkıçık açıldı. Karan'dan sonra günde son konuşmasını yapan Aybar da büyük bir tezahüratla karşılandı, dakikalarda sıkıştıpları aña, günün yıldızı Auka-rahalar için Çetin Altan'dı.

TIP Genel Başkanı, gerçekten güzel bir konuşma yaptı. Kürsü politikasında da iyice pistiğini gösterdi. Milli bağımsızlık konusundaki sözlerini, sinema salonunu ve ömür dolduran binlerce kişiye tekrarladı. En sonunda da bizzat kendisinin yönetkiliğini yaparak söyletti. Dağ başının dumna alımı marsı ise, Ankara'nın binlerce aydının, işçisi göz yaşlarına boğdu. Anna buntar sevin göz yaşları ve Mehmet Ali Aybar'ın «Diyecettim ki bu milletin kaderi 10 Ekim seçimleriyle değişecektir, ama su manzarayı gördükten sonra söyleyorum ki bu milletin kaderi simiden değişmeye başlamıştır. El ele, el ele, el ele...» sözlerine hemen herkes katıldı.

Toplantı bittikten dakikalarda sonra bile sinema önündeki trafığın açılması Ankara polisi için bir mesele oldu. Aybar, Altan ve Aran'ın schemadan çıkarılmış otomobilere bindirilmesi ise ancak yan kollarından binbir gizlilik içinde tezahürat alınmak suretiyle mümkün hale geldi. TIP'liler Ankara'da geride bıraktığımız hafta gerçekten öteki partilerin yüreklерini hoplatacak bir toplantı tertip etmiş insanları rahatlığı içinde evlerine döndüler. Daha sonraki günlerde de hafta boyunca özellikle CHP, CKMP kulislerinde hep bu toplantıya havası konusudur.

Aybar - Türkler Düelloşu

Aybar - Çetin Altan ve Yaşar Kemal ekibinin Güney gezisi başıraza ve hâdisesiz geçmektedir. TIP lâilleri, YON baskına girerken Adana'da olacaktı. TIP'in hızla gelişmesinden fena halde türk Çukurova ağalarının, Adana'da zorba teriplere girişmek aptallığını göstermeyecekleri ve ihtiyatlılığı ile tanınan Vali Oztekin'in gerekli tedbirleri almış olacağını temenni edilmelidir.

TIP gezisi, seçim kampanyasının ilk duş politika tartışmasına vesile oldu. Tartışmayı Türkler başlattı. Ne var ki CKMP Genel Başkanı meseleyi bir lider gibi değil de, bir Taşat Asal, bir Ihsan

MEHMET TURGUT'UN MEKTUBU

Sayın İlhami Soysal,

24 Eylül 1965 tarihli YON Meclisinde benim mason olduğunu iddia etmektesiniz. Bugüne kadar gerek Yon'de gerekse Akşam'da hakkında bir çok yazdırınız. Buna cevap vermek tenezzülümde bulunmadım. Şimdi size bir fırsat veriyorum. Eğer bu iddiamızı tam ve kâmiî manada isbat edebilirseniz, diğer yazdıklarımıza da doğru olarak kabul edeceğim.

Evet sizin biliniz ki, ben mason değilim. Masonluğun söyleyişle veya söyleyiş olduğuna da kanı değilim. Yalnız benim alâkam yoktur.

Bir takım isim benzerlikleri ve asla vesika mahiyetini tasvir eden iftira paçavralarıyle değil, hakiki vesikalarla isbatımı bekliyor.

İsbat edemedığınız takdirde, yalancı olarak tesell edileceksiniz. İftira olarak tesell edileceksiniz. Bu milletin vatanperver genciklerin lekelemek için, vazifejendirilmiş bir insan olarak tesell edileceksiniz.

Allah size ve sizin gillerine yıldızlı, haysiyetli ve doğru yazılar yazmayı nasip etsin.

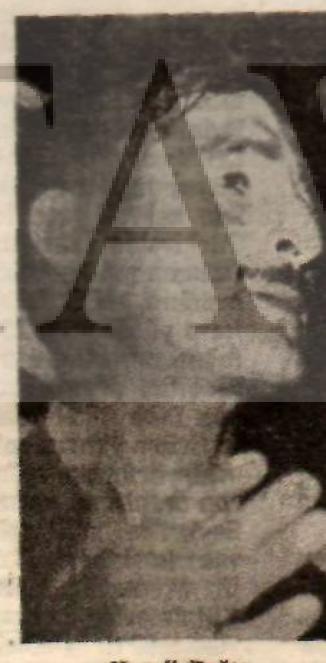
Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanı
Mehmet Turgut

ILHAMİ SOYSAL'IN NOTU :

AP. Genel Başkanı da, Büyükk Sinemada mason olmadığını söylemiştir. Ama sonrasında gerçek ortaya çıktı.

Yabancı şirketlerle ve masonlukla en ufak ilgisi olmadığı herkesin bilinen Saadettin Bilgiç'in gölgesinde bir süre dolastıktan sonra, ideal arkadaşı Demirel'igin Bilgiç'lin kritik anda yüzüstü bırakınca Mehmet Turgut'un masonluğu, hayli zanlıdır yazardı. Nitelikle 25 Eylül 1965 tarihli Ulus'ta İzmir mahkümlü şu haber yarardı: «AP'li Enerji Bakanı Mehmet Turgut, Türkiye Masonları adlı kitabı 35inci sayfasının 13 üncü sırasında kayıtlı olup, Yükseliş Mahfilinde bulunmaktadır. Oysa ki AP. Genel Başkanı Sileymalı Demirel, aynı kitabı 46. sayfasının birinci arasında kayıtlı olup Bilgi Locasında bulunmaktadır. Türkiye Masonları adlı kitapta açıLANDIGA na göre, Mahfil, Loca'dan daha yüksek bir makamdır...»

Mektubunda Mehmet Turgut da, «bir takım isim benzerlikleri ve asla vesika mahiyetini tasvir eden iftira paçavraları» dedigine göre, Türkiye Masonları kitabından Mehmet Turgut'un varlığını kabul etmektedir. Su halde «Yükseliş Mahfiline kayıtlı Mehmet Turgut'un, Mobil'ci Maşruki Azam Necdet Egeran'ın yakın dostu Mehmet Turgut olduğunu ispat, mektup sahibine düşer. Bu arada hatırlatalım ki, millet, Mehmet Turgut'un ideal arkadaşı Demirel'in mason olmadığını ispatlamasını hâlâ beklemektedir.

Hamdi Doğan
(Hamdoş)

Ataş'ı fısıluya ve onların delilleri ile yürüttü. Nedense «Feza çağında İlerleye» sloganıyla ortaya çıkan CKMP, seçim beyannamesinde petrol meselesini dahi, Mehmet Turgut'un ve Mobil'in sevinçle imzalayacağı bir formülle kaleme alacak kadar bir tutukluk ve ürküklik göstermektedir. Açık seçik konuşmaktan korkan bir tutumla Türkiye'nin politik hayatı başarı göstermesi beklenemez. Türk, seçim gezilerindeki ilgisiğin nedenini de, bu ürküklik ve tutuklukta aramalıdır.

Dış politika görüşlerinde de Türk, aynı tereddüdü ve vuzuhsuzluğa göstermektedir. Ona göre Amerika ile olan bağılılık ilişkilerini koparmak ve çeşitli şartlarda dost olmayı istemek, «isabetsiz ve korunç bir mütlaa'dır». Rusların Karş ve Ardahan'ı istedğini hak olarak hatırlayan Türk, Karş ve Ardahan'ı korumak için Amerika'nın bize yardım reddettiğini ve Türkiye'nin bütünlüğünü kendi gür ve azmi ile koruduğunu unutmaktadır. Amerika, ancak soğuk harp başlayınca Türkiye'yi bir ileri karakol olarak kullanmak ihtiyacı duymus, fakat savunma çizgisini de, yabancı başında açıklanan gizli bir vesikanın gösterdiği üzere, başlangıçta Toslardan geçirmiştir. Kıbrıs meselesi «Sovyetler işe karışırı sızı koruman. Size verdığım silahları kullanamazsanız» denediği ve jetlerin akaryakıtın bırakıldığı ise herkesin malumudur. Bir süllü hali anımsa, tam bir kapitalistin şenliği. Bize yüklenen savunma giderleri, kalkınmayı baltalamaktadır. «Feza çağında İlerleye» diyen Türk, bütün bunları görmezlikten gelmekte, başımuş durumu, «Türk devlet adamlarının bilgili, liyakatlı olmayışına, Amerikalıların dünya politikasında tecrübesizliğine ve Türkiye'de işlerini yürütmem için kullandıkları yerli müsavirlerin isabetisiz seçilimelerinin bağlamaktadır. Emperyalizm gerçek, bir kaç adamın beceriksizliğinden ibaret sanılınca, meselenin ciddi tartışmasına elbette imkân yoktur. Türk, Çin'in tanınmasını da, bunun «Sovyetler Birliği ve Amerika'yı Türkiye'ye karşı bir takım hareketlere sevk edebileceğii» geceyeyle aleyhtardır.

Bu arada Türk, «Sovyetlerin Amerika ile dostluğu geliştirmek fizere, Türkiye'nin aracı olmasını istedigin» açıkladı. Bu görüş, Brejnev tarafından Urgüp'üye duyurulmuştur. Brejnev, Urgüp'üye, «Türkiye'nin NATO'da olup olmamasını onlar için bir önemi kalmadığını, zira ittifakın yakında son bulacağı ve Sovyetlerin Amerika ile ilişkilerinin mutlaka düzelleceğini, Türkiye'nin geride kalmayıp, soğuk harbin ortadan kalkmasında öncülük ve aracılık etmesinin kendi çıkarlarına uygun düşeceğini» söylemiştir. Türkiye'nin, Türk'ün söz ettigi aracılık yapabilmesi, ancak esit şartlarda konuşabilen, bağımsız ve sözlü dinlenir bir duruma gelmesini getektrir. Uydudan aracı değil, sa-

dece emir kulu elci olur. Çağımızda ise, bu işlerde elci kullanılmamaktadır. Ama Türk, «Türkiye Amerika'nın peki, uydusu değildir ve hiç bir zaman da olmamıştır» demektedir. Ne yazık ki, başta Amerika, bütün dünya a'sını düşünmektedir. Samız ki, Türk'ün hatası, Atatürk devrinde gibi tam bir bağımsızlık politikasının —ki Afganistan bile uygunayabilmektedir bunu— mümkin olmayacağı ve Rusya, ya da Amerika'dan birini seçmek gerektiği peşin fikrinden ileri gelmektedir.

Türk'ün hilecilerini, Aybar, «yüreklerinde Kuvayı Milliyenin hayecasını taşıyanlar Amerika'yı Rusya'ya tercih ederiz» diyorlar. Biz Türkiye'yi tercih ediyoruz. Türkiye mutlaka bağımsızlığını kazanacaktır... Ancak bu iş, Amerikalılar ve Batı sermeyedalar ile çarşı olanların harcı değildir, sözüyle cevaplandı. Türk'ün Karş'ı cevabı, maalesef Talat Asal ve Ertuğrul Akça İşlühbunda oldu. Türk, «internasyonal kez bir idare kurmak isteyenler, millet, vatan, alle, din ve bunun gibi en mukaddes inançları düşman bulunanlar» gibi uydurma kliseleri sıraladı. Dış politikada bağımsızlık tezini cevabı, berhalde bu değildi. Bu sular, Morrison'luğa ve yabancı petroş şirketlerine karşı pek yumuşak davranışması insanı şaştan bir parti liderini elbette yükseltmedi.

Demirel ise, yavaş yavaş dengeyi kaybetmeyecektir. «Cehenneme gitmekten ve darağacıdan» sözü etmektedir. Demirel'in büyülü tırağı basına geçmemeyen bazı incilere, ilerde YON koleksiyonunu karıştıracak olsalar hoşça vakıt geçirir. Ünlü İle sıfırularına aityor. Başbakan Yardımcısı, iktidarı dönemini «Fetret Devri» diye tanımlamaktadır: «Gayri meşul şahıslar, sokaktan devlet idaresine karışma hevesindedir. Kenarlarında mevhum kuvvetler hissedilen bazı maceracılar milli iradenin tek ve belli olmaz temsilcisini olan parlamentoaya vesayete kalkmaktadır. Verilen direktifler silahlı İcra etmesi gereken makamlar ve şahıslar, şevksiz, mesuliyetsız bir şekilde savsaklamaktadırlar. Asayı zayıflamış, devletin en ün görevleri bile aksanıya başlamıştır. Bu bir fetret devri manzarasıdır.»

Başka birinci sudur: «Yirminci asır başlarında diliyayı altüst etmiş olan kanlı ihtilâllerin temelinde haklarından mahrum bırakılmış, sefalet ve ağızla mahkûm edilmiş içi kılıklerinin stirpleri yattıktadır.»

Hakkında ileri sürülen iddialar dolayısıyla de Demirel, «darağacı ve cehennemi» konuşmasından bir gün önce, sunular söylemektedir: «Bu iddiaların sahipleri, hemen ıstisnasız aşın col sereyanın çamuruna bulanmış gaflılderdir, hainlerdir... Türk milletinin seçimle iktidarı getirdiği insanlar arasında, milli menfaatleri satacak tırynette insanların bulunduğunu düşünen bizzat Türk milletine hakarettir... (AP), bu aşırı solcuları yoketmek için, elinden gelen herşeyi yapmaya kararlıdır.»

Vah Cumhuriyetim

Prensese Fazla ile Başbakan Sult Hayri Urgüp'ün oğlu nişanlandı.

Gazetelerimiz bu mutlu haberin büyük başlıklarla verdi.

Ve çok yerinde olarak bir kişi söyle bildirdi haber: «Osmanlı Padişahının torunu ile Türkiye Cumhuriyeti Başbakanının oğlu evleniyor.»

Biz geniñ nişanlılara mutluluk dilerken, onlar için pek mutlu olmasının dileğimiz bu nişanın Atatürk Türk'üne için ne hazır olduğunu söylemeden geçemeyeceğiz.

Oyle bir noktaya geldi ki Atatürk devrimi, elle yil sonra o noktada Osmanlı Hanedanı ile Cumhuriyet Başbakanı buluştu.

Damat Ferit göklerde kurtaklarını çatalasını..

Eskişehir hanedanındaki İktidar, ve politikacılar ona damat olurlardı... Simdi politikacıların İktidar, ve hanedan onlara zehir oluyor.

Vah Cumhuriyetim.. Vah! İlhan SELÇUK

Saşkunlık!

Yöneticilerin idraksızlığı yüzünden Kozya'da işçi ve asker karşı karşıya, getirilmiş, işçilerin üstüne ates açılmış, ölenler olmuştur. Bu, bir.

Yöneticilerin idraksızlığı yüzünden Çan grevinde işçilerle karşı asker kullanılmak istenmiş, kan dökülmesine ramak kalmış, ama askerin ve işçilerin soğukkanlığı ve sağduyu sayesinde vahim gelişmelerin önlenme geçilmiştir. Bu, iki.

Şimdiden Malatya grevinde görev yöneticilerin idraksızlığı yüzünden askerle işçi karşı karşıya getirilmiş bulunuyor. Ve gene işçilerle askerin sağduyusu, yöneticilerin idraksızlığından doğabilecek vahim olayları önliyor.

Bu, üç. Vaktiyle yöneticilerin idraksızlığı yüzünden dilişik İktidarın dileyile zamanın muhafeti üstünde stirülmek istenirdi asker...

Meşhur Kayseri olayları henüz unutulmuş değildir.

Asker savaşmak görevindedir. Ama bu düşmana karşı olur. Kendi vatandaşına karşı ikide bir silaha sarılmak sorunda bırakılması asker düşüncesinde simdi hesap edilemeyecek birikme-

BİR CENTO RAPORU

TÜRKİYE GERİLEYEN BİR ÜLKEDİR !..

Gizli tutulan raporu, seçim öncesinde politikacıların dikkatine sunmayı bir görev biliyoruz.

CENTO İktisatçılarından Feridun Kurtakan'ın imzasını taşıyan bir iktisadi rapor, geçenlerde ilgili bakanlıklara dağıtıldı. Rapor, sadece Türkiye'nin son 15 yıllık ortalaması kalkınma hızının yetersizliğini belirtmekle kalmamakta, kalkınma hızının gittikçe düşüşünü göstererek tehlke çanlarını çalmaktadır.

En parlak 1950-53 döneminde dahi, Türkiye'nin ortalaması kalkınma hızı, taminkâr bir seviyeye ulaşmayı yememektedir. 1950-53 döneminde, bütün şartlar «Yürü ya kulum» demektedir: Bol dış yardım ve traktör almamış. Dış borçlar ömürsiz miktardaydı. Tarıma açılan geniş topraklar vardı. Hava şartları işte mükemmel gitti. Kore Harbi dolayısıyla dış fiyatlar yükseldi. Bu parlak dönemin de hesaba katılması rağmen, 1950-53 döneminde, yanı son 15 yılın ortalaması kalkınma hızı, Tablo II'de görüldüğü üzere, yüzde 4,8'den ibaretti. Halbuki Kurtakan raporu, katsayının 3,7 olduğunu göstermektedir. Bu dönemde yüzde 7 kalkınma hızı (3,7X7=25,9), yüzde 25,9 yatırım gereklidir. Gelgelein Türkiye, planda üngürilen yüzde 18 yatırım oranına dahi erişmiş değildir. Bütün bir kabul edilebilir, 3,7 sermaye - hasıla oranıyla, kalkınma hızı, yüzde 3,5'e ulaşmıştır. Hatta daha azdır. Türkiye'nin bu tempo ile kalkınması lakinásızdır. Fakat meselemin asıl herkesi düşündürmek gereken en acı taraf, yıllık artış hızının 1951'de yüzde 6,3'ün devamlı azalarak 1964'de yüzde 3,5'a düşmesidir! «Bakınız: Tablo I, sütum 3). Demek ki Türkiye gerileven bir menlekettir ve kalkınma hızındaki gerileşen durması için bir sebep yoktur.

Tablo I ve Tablo II, ayrı ayrı tehlke çanlarını çalmaktadır. CENTO raporunda yapılmamakla beraber, bu kişi tablo birleştirilince, nasıl tehliki bir gerilme içinde bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Söyledi ki Tablo I, son yıllarda yüzde

3,5'lük bir kalkınma hızını göstermektedir. Tablo II, ise son 15 yılın ortalaması kalkınma hızının yüzde 4,8 olduğunu belirtmektedir. Yüzde 4,8 ortalaması, bir daha geri gelmesi mümkün olmayan 1950-53 döneminde nisbeten yüksek kalkınma hızını da iftiva ettiğin için, önlümdeki yıllarda erişilemeyecek bir yüksekliktedir. Normal koşullarda, Türkiye'yi bekleyen kalkınma hızı, yüzde 3,5-4 arası bir seydir. Yani bu olağanla Türkiye yerinde saymaya mahkûmdur.

Ayrıca CENTO uzmanı Feridun Kurtakan'ın yaptığı hesaplarla göre, Kalkınma Planının Sermaye - Hasıla oranı çok iyimser tutulmuştur. Beş yıllık plan, 2,6 birim yatırıma, milli gelirde 1 birim artışı öngörmüştür. Yüzde 7 kalkınma hızı, 2,6 sermaye - hasıla katısayısı ile, (7X2,6=18,2) demek ki yüzde 18,2 oranında bir yatırım gerçekleştirilebilecektir. Halbuki Kurtakan raporu, katsayının 3,7 olduğunu göstermektedir. Bu dönemde yüzde 7 kalkınma hızı (3,7X7=25,9), yüzde 25,9 yatırım gereklidir. Gelgelein Türkiye, planda üngürilen yüzde 18 yatırım oranına dahi erişmiş değildir. Bütün bir kabul edilebilir, 3,7 sermaye - hasıla oranıyla, kalkınma hızı, yüzde 3,5'e ulaşacaktır. Yüzde 18 yatırım oranına erişemediğimizde, kalkınma hızı yüzde 3,5 - 4 oranında kalacaktır. Meseleye nereden bakarsak bakalır, 15 yıllık kapitalist kalkınma edebilir, kabu bir yalandır ve Türkiye'de kapitalizm, yerinde sayan bir ekonomi demektir. CENTO raporunun bu acı gerçek dille getiren tablolarmı, milletvekilli adayları vakit bularsa incelesmeler diye yavınlıyoruz:

TABLO: I — TÜRKİYE'DE KALKINMA HIZININ SEYRI

YILLAR	Milli gelir	Ortalama yıllık artış	Artış hızı	Yıllık artış trend değeri	Artış hızı
1951	31.8	2	6,3%	1.884	5,9%
1952	33.8	2	5,9%	1.885	5,6%
1953	35.8	2	5,6%	1.886	5,3%
1954	37.8	2	5,3%	1.887	5,0%
1955	39.8	2	5,0%	1.888	4,7%
1956	41.8	2	4,8%	1.889	4,5%
1957	43.8	2	4,6%	1.890	4,3%
1958	45.8	2	4,4%	1.891	4,1%
1959	47.8	2	4,2%	1.892	4,0%
1960	49.8	2	4,0%	1.893	3,8%
1961	51.8	2	3,9%	1.894	3,7%
1962	53.8	2	3,7%	1.895	3,5%
1963	55.8	2	3,6%		
1964	57.8	2	3,5%		

TABLO: II — TÜRKİYE'DE ORTALAMA KALKINMA HIZI (1951 - 1964)

	Devre için ortalama yıllık milli gelir	Yıllık artış	Yıllık artış hızı	Fert başına gelir artış hızı	Nüfus artış hızı
Trend değerleri	43.8	2,0	4,6	1,8	2,8
Gerçek değerler	43.8	2,12	4,8	2,0	2,8

ler ve sorumluluk duyguları yaratacaktır.

İktidara geçeli henüz altı yedi ay olan Adalet Partili koalisyon, orduyu bu gibi olaylardan uzak tutmaya özellikle dikkat göstermelidir.

Cunki, Anayasa'nın sağladığı grev hakkı kulanan işçilerle karşı ordu kullanmak alışkanlığı bu alışkanlığı alışanların kulaklarına kar suyu kaçıracak gelişmelerde yar açacaktır.

27 Mayıs getirdi Anayasayı... O Anayasa da grevi getirmiştir... Ve 27 Mayıs da ordu...

Olaylar arasında şaşkınla dönen İktidar, kendi aczinin bedelini ödeyemeye kalkarsa hesabını ve emniyeceği ağır sorumluluk altına girecektir.

Meşhur Kayseri olayları henüz unutulmuş değildir.

Asker savaşmak görevindedir. Ama bu düşmana karşı olur. Kendi vatandaşına karşı ikide bir silaha sarılmak sorunda bırakılması asker düşüncesinde simdi hesap edilemeyecek birikme-

ya da imtiyazlı bir pazar sahilindeki örnekleri, İstanbul Eczacı Odasının faaliyet raporunda açıklandı: «Chlorbenzodiazepin» adlı madde İsviçreden İthal eden yabancı sermayeli ilaç fabrikası 738,37 dolar Öderken aynı madde İtalyadan İthal eden İngiltereden İtalya'dan İthal eden İngiltere 234,85 ve İsviçreden İthal eden İtalya ise 572 dolar Ödemektedir.

Amerikanın «Cooley» adlı kredi fonundan cömertçe faydalandıran bu yabancı ambalaj şirketlerine, simdi öğreniyoruz ki Ordu Yardımlaşma Kurumu da krediler vermektedir. Bu basit bir ticari faaliyetin sınırlarını çok aşan ve mutlaka önlenmesi gereken bir olaydır. Yetkililerin meseleye dikkatini çekeriz.

FAKİR BAYKURT

«Bulgaristan İzlenimleri» ni

YÖN

için yazdı.

Gelecek sizinizde başlıyoruz.

Bin defa yazdım: Yabancı sermaye, ya tabii kaynaklarımıza el

GERÇEK SAYGISI

HALKLAŞAN SEÇMEN

Fethi Naci

Malatya'da seçim kampanyasını açan İnönü ancak 10 bin kadar dinleyici buldu. Eskiden İnönü'nün seçim konuşmalarını dinlemeye gelenlerden 20-30 bin kişi, bu defa, İnönü'yi dinlemek istememi duymamışlardı.

DP'nin geleneğini sürdürerek seçim kampanyasını Erzurum'da açan Demirel ise ancak 3-4 bin kişilik bir dinleyici konusunda konuşabildi.

Seçmeler karşı ilgisizlik... Halkın politikacılarından doğrusu... Yüzeyden bir gözleme varılan sonuçlardır, bunlar. Gerçekte, bu ilgisizlik, yavaş yavaş olusan bir bilincenmenin en açık belirtisi.

Halk, demokrasının dört yılda bir oy vermekten ibaret olmadığını anlıyor; demokrasi adı altında kurulu düzeninin sürdürülüğünü anlıyor. Ve kurulu düzeni sürdürmek için çevrilen dolan anlıyor. Türkiye'nin geri kalmışlığını ve yeniden bir yarım sömürge durumunu düşünlüştürmek sorumluları olan toprak ağalarıyla komşuları, kendi çıkarlarını sürdürmek için kendi vurgun yollarını halka kalkınma yolu olarak gösteriyorlar, halka, tipki kendileri gibi zahmetli, kolay bir refah ulaşmaktan söz ediyorlardı. Halk yan gelip yatacak, refah halkın ayağına gelecekti! 20 yıllık demokrasimizin ekonomik ve sosyal politikasının özü bitti! Bunun temel davası da soyut «seçmen» in toplum içinde tek birin sayılmasıydı. İşçi yoktu, köylü yoktu, esnaf yoktu, dar gelirli memur yoktu, sadece «seçmen» vardı: 19. yüzyıl Fransa'sında, bilyüks devrim sırasında, nesli eski «Monsieur»ler «citoyen» olmuşlarsa, demokrasi Türkçesinde de bittiin sosyal sınıflar ve tabakalar «seçmen» oluyormuşlardı.

Bugün «seçmen», yavaş yavaş, her seyden önce, işçi olduğunu, topraksız ya da yeteri kadar toprağı olmayan köylü olduğunu, esnaf olduğunu, dar gelirli memur olduğunu anlıyor; yanı «seçmen» yavaş yavaş halklaşıyor. Ve seçmen halklaşıkça meydandardaki o eski dinleyici kalabalıkları azaltmaya başlıyor. Bunu içen, bu ilgisizlik, gerçek bir bilyük ilerlinin sonucudur. diyorum. «Topraktan öğrenip kitapsız bileyen» Anadolu halkı demokrasi hikâyesinin gerçek yüzünlü de gene topaktan öğrendi: Karanlıkta, el yordamıyla, savırsız yaşamış deneylerin içinden gecerek...

Ve Anadolu halkının bu uyanışında etkisi duyulmaya başlayan bir ses: Gecenin içinde «bir sis çam gibi» yükselen Türkiye İşçi Partisi'nin sesi...

TIP, Türk halkına kolay bir refah vaad etmiyor. TIP, «Köylüye toprak — Herkese iş» diyor. Refahın ucuz bir hazır elbise olmadığı, Türk halkına refah anıtsak Türk halkının alıntıları ile göz nüromun getiriciliği siviller. «Seçmen» demiyor, «muhiterem vatandaşlar» demiyor; «İşçiler, köylüler, esnaf, dar gelirli, subaylar, toplumun aydınları» diyor, «sözümüz yahut sizde» diyor...

Ve TIP'in sesi bir uğtan bir uza bütüm Türkiye'ye yayıldı: «İlgisizlik gibi görünen bu ilgi daha da bellirlenecek; demokrat satıcılar artık alıcı bulamayacaklar, meydanların boşalması törecekler; meydanlar «bir sis çam gibi» gecenin içinde yükselen Türkiye İşçi Partisi'nin dinlemek isteyen İşçiler, köylüler, aydınlarla, esnaflarla, zanaatkârlarla, dar gelirliilerle dolacakır.

Bugünkü ilgisizlik, gerçek bir ilginin ve büyük bir uyanışın başlangıcıdır.

Bir kapitülasyon daha!..

Geçen hafta Petrol Dairesi Başkanı Vekili İbrahim Deriner'in basınlığında, yabancı şirketlerin kurduğu Atas Rafinerisinin Genel Müdürü Wingrow, Ankara Mümessili Erdal Kutlu Hukuk Müşaviri Ertuğrul Ceylan ile TPAO yetkililerinin katılımı bir toplantı yapıldı. Toplantıda, yabancı şirketlerin TPAO'nun kuracağı rafineriye yaptıkları itiraz görüşülecek...

Gazeteciler, toplantıyı izlemekte israr ettiler. Ünsal Oskay, Deriner: «Sımdıda kadar bu toplantılar açık olmustur, açıklik şart» diyeordu. Deriner, «Benim zamanında açık olmadı» cevabını verdi ve konuşma söyle devam etti:

Prof. Aksoy — Komiser önünden toplantı alenidir.

Deriner — Komiser önünden değiliz.

Prof. Aksoy — Bu da aynı nitelikte bir ön toplantıdır.

Wingrow — Toplantıya dinlemek isteyen gazeteci Yön'den değil mi?

Prof. Aksoy — Hayır Milliyet!

Toplantı bu hava içinde başlandı ve Petrol Dairesi, yabancı şirketlerin Anayasaya ve egemenlik haklarının aykırı dilekçesini red edeceğii yerde, itirazı värit göründü. Sımdı mesele komisere gidecek ve milli rafinerinin kurulması işi belli olmayan bir süre için geri kalacaktır.

İzmirde kurulacak milli rafineri. Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyacı olup da, bilyük kısmını itibarı ettiğiniz jet yakutun tühümünü

Harbiyeler söyle diyor: «Türkmenin jam bir bağımsızlığa kavuşma sevincinin bütün ciddiyetiyle ve emin adımlarla, devam ettiği su şenlikleri, yabancılara Türkçeyi iktisadi bakımından peşkeş çekmek isteyen, esasen 27 Mayıs ve onun yaraticılardan biri olan Harbiyeleri karşı tutumları belli olan ve şöhretlerini, fırsat buldukça Asıl Türk Ordusuna dil uzatmakla elde etmek alışkanlığı da olan bir gürühün hâkim olduğu partinin yayın organları, hiç bir mesne dayanmadan, sanki 1459 Harbiyelerin temsilcileri tarafından hazırlanmış bir durum yaratıracak (mal bulmuş mağribi gibi) gayet galib bir şekilde Sayın İnönü'ye karşı olan kinlerini, ken dileri direkt olarak açıklıyor»

cek medeni cesaret ve fikirde yoksun oldukları için biz Harbiyeleri istismara yeltenerek, bir Harbiyelerin değil sağıduyu sahibi her Türk vatandaşının dahi söylemeyeceği bir takımı ısnatları, utanmaksızın gazetelerinde yayınlatmaktadır cekinmemişlerdir.

Üç bes oy daha sağlayabilmek için, güzide bir topluluğu Türk efsânesi yanlış tanıtmaya kimse ne, hele içlerinde Türkçeyen millî menfaatleri karşısına yabancı şirketlerin menfaatlerini, koruyarak küçük bir zümrenin ve kendilerinin menfaatlerini idame ettirebilme için yabancı şirketlerin komisyonculuğunu yapan bir partinin yayın organlarının bu hareketlerini şiddetle protesto etmemi, 1459 Harbiyeli olarak bir memleketseverlik addederiz.

Bizi istismara yeltenenler sunu unutmadılar ki, Yüce Türk Ulusu, Büyük Atatürk ve Harbiye İl adımnaz. Bunu kendilerine bir kere daha hatırlatırız.

Akü sanayiine darbe!..

Yabancı Sermayeyi Tesvik Komitesi, geniş atılı kapasite bulunan Akü Sanayiinde, yabancı sermayenin gelmesini kabul ederek, millî sanayi aleyhindeki davranışların yeni bir örneğini verdi. Karar gerekten şartsızdır. Zira Komite daha önce reddettiği bir müraacaatı, bu sefer kabul etmiş tut!

Hikaye kısaca şudur: Almanya ünli Varta firması, Vehbi Koç ve yedek parça krallı Arif Astar ile birlikte bir akü fabrikası kurmak için müraacaat etmişlerdir. Teklifi göstermek amacıyla, ayrıca kurşun rafineri kuracaklarını açıklamışlardır. Odaşlar Birliği, «Rafineri de yapacaklar» gerekçesiyle tekli desteklemiştir. Ama anlaşılmıştır ki, rafineri dokidiler, bizim yerli şirketlerin çok daha mikemmellerine sahip olukları basit bir ocaktan ibaret.

Müraacaat iki ay müddetle Sanova Kalkınma Bankası uzmanları tarafından incelenmiş ve buna dayanarak Yabancı Sermayeyi Tesvik Komitesi tarafından reddedilmiştir. Komite, gerekçe olarak, «Bu sanayi kolunda fazla kapasite vardır. Yerli mamüllerin kalitesi iyidir. İş kolunda, yetenek kabebat şartları var» demektedir. Durum bu olunca, hiç bir şekilde akü sanayinde yabancı sermayeye müsaade etmemek gerekiyor. Ne var ki Vehbi Koç'u ortak alma işbirliğini gösteren Varta, yılmadı. Yeni tekniklerle ortaya çıktı. «Üç yıl sonra mamüllerimin yüzde 50'sini ihrac edeceğim» dedi. Sanayi Bakanlığı, Odaşlar Birliği ve Sanova Kalkınma Bankası uzmanları bu yeni teknikin de aleyhinde rapor verdiler. Amma buna rağmen Yabancı Sermayeyi Tesvik Komitesi, «ilk seneye yüzde 50 ihrac» şartıyla müsaade etti. Diğer Maleye, Ticaret ve Sanayi Bakanlığından kurulu Üçlü Komite, bu kararı tasdik ederse, şimdiden kesinlikle sülyeyle, millî akü sanayii, kapalarını kapamak zorunda kalacaktır.

Yargıtay ve toplu sözleşmeler

Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesinin bu Hazıranda verdiği bir karar, aradan uzun süre geçtikten sonra, başta Türk-Japon olmak üzere bütün sendikaları telâşlandı. Basın da, Yargıtayın aynı kararı fistline haber ve yorumlar yayımlamaya başladı. Genel olarak Yargıtay Dokuzuncu Hukuk Dairesi yanlış bir karar verdiginden tenkit edildi. Erzurum, Doğu İlkeri DSI Sendikası ile Türkiye DSI Enerji ve Su İşçileri Sendikası arasında Devlet Su İşleri 8. Bölge Müdürlüğü İşyerleri İçin yapılacak toplu sözleşme konusunda geçen yıl çıkan uyusmazlık Erzurum Asliye Hukuk Məhkemesince karara bağlanmış, fakat karar Cumhuriyet Savcılığı tarafından kanun yararına olarak olmamıştır. Erzurum Doğu

İlleri DSI Sendikası, Devlet Su İşleri 8. Bölge Müdürlüğüne bağlı İşyerleri için bir toplu iş sözleşmesi yaptıktan ve bu sözleşmede yürürlüğe girdikten sonra, diğer bir sendika aynı İşyerlerinde çaplılığı elde ettiğinden bahisle yeniden bir toplu sözleşme çağrıda bulunmuştur. Bölge Çalışma

PORTRE

SÜLEYMAN DEMİREL

7

Nimet Arzik

DEMİREL'E CEVAP

Semin nokta şenlik bir seçim öncesi demecine nokta nokta ceza yok ya seçim öncesi?..

1 Demirel — Çiftçisi ile, köylüsü ile, şehirli ile, sığınç ile, yeküdücü bir milletiz.

Ben — Yavaş Demirel'cm ya... Gel beraber inceleyelim su «vekiliçlilik»..

a) Tüccarda:

15 milyon lira vergi veren Vehbi Koç var!

180 bın lira sadaka — vergi ödevi Hacı Omer var (serveti Koç'unkinden geri kalmadığı halde!!)

Bu mu vekiliçlilik?

b) Şehirlide:

Sırasına Fransız parfümleri döken patronisa var. 60 kuruş fazla zam istedi diye zimbalanın İşçi var. Bu mu yekiliçlilik?

c) Köylüde:

Acı bilâcı malımızı tek elden satın alıyoğlu diye volunan kövli yetişirici var. Onun yanında mesleğ (misale ceza yok ya seçim öncesi...) Morison kövli vatandaş var. avda 2500 dolar misavir aylıklı horlayan. Bu mu yekiliçlilik?

d) Çiftçide:

Avcı içi kadar toprağını, nihz zamanından metodlarla eseliyerek rızkını ekşarmaya çalışan çiftçi var. Marsal vardımdan geçen traktörlerden faydalanan ağa — çiftçi var. Bu mu yekiliçlilik?

e) Secime girmek isteyen TIP var, sokmamaşa çalışan tesekkiller var. Bu mu yekiliçlilik?

Secimden sonra fiktürler sana gecerse... Hımmak akibetinden endise ederdim eğer end'e etmesini bilsenmişim. Ama valla Demirel'cm, billâh Demirel'cm, talla Demirel'cm — yekiliçlilik deñil kusura kalma!

Yoksak kelimelere ayrı ayrı anımlar mı veriyoruz. senle ben!

Hıllı bu da feci olduğunu gelecekteki kuğretli başbakanla vatandaşın avrı lisan konuşması ve bâbirinin lisânından keldimden, selâmından anlamamı...

Hıllı bu da feci olduğunu bâs vurmalı olsun da Yüksek Seçim Kurulu'na secime girmemesi için (Tabii sevin haberin yoktur). Hıllı TIP'ini önsün!

f) Demirel — Devletin daha fazla zaafa utramaması için, istikrâr hâlkımıte itilvac zaruruttur.

Ben — Doğru.. Eskiden Galya evlatinde bir dua varmış: «Gemile kazaya uñrasa Galya kıvrılarda ugrasın. (Galimat Galvahlar hâlkı etsin)» diye... Bu, «Bu istikrâr hâlkımıte bâna nasip olmasa, dijârihine en istikrâz hâlkımıte nasip olsun» demekti!

Karsılık konuşmak ne hoş! Di mi Demirel'cm? Bu hoshukta devam edeceğiz. Cînkili daha seçim konuşmalarına başlamadın. Ben de bu konuşmalarına cevaplarım! Ne hoş olacak, ne hoş!

min dört senilik meclisinin çikardığı «denk» bliğe yetmez! Bu onda birini yapmak için de, aday gösterdiğin ağalarдан, dost geçindigin büyük is adamlarından «yeterli» vergi almak için Meclise yenisini kanunları getireceksin, getirdiğin zaman da ardından kaç kişi gelecektir ha Demirel'cm? İnsan haysiyetyle mütenasip'e gelince... İlk şartı palavradan uzak durmakta baskalarını ebleh sañın.. Bence böyle, sence?..

4 Demirel — Türk bayrağı altında toplanan ve bu ilkeye şükran hissitle bañ her vatandaşın yerde eşit muamele görecektir.

Ben — Mantık güzel sevmış yahu.. Farzet ki Türkîye'de bir ecnebi var... Ona farkı mi muamele yapılacaktır? Mantık güzel sevmis yahu. Yarım yamaç mektep medrese görmüş olmak da kötü sevmis!

5 Demirel — Gayretlerimiz herkesin memnûm mesut yasağı mîrâfehî bir Türkîye'ni meydana gelmesine yânecektir.

Ben — Senden çok muktedî abilerin de bunu söylemişlerdi...

6 Demir — AP. yapılan itâhîmârlar hâbibi ile zaifa ugryayacak deñildir. Kökî milletîti yeri milletîti kalbîdir.

Ben — İthamların deñil de bir teşkîl kendi tutumundan ötürü zaifa ugryabilir ugrrasa. Milletin kalbine gelince... Kalp dedili sev «ce mobile» (deñiken) esnilidir, pek fazla da vefâ deñildir..

7 Demirel — Partileri deseklevlenere bayat hakkı tamamak ve taannamak kimse nin inhsârında deñildir.

Ben — Hay TIP' elini öpsün te çaxp versin! Bir takım baz vurmalı olsun da Yüksek Seçim Kurulu'na secime girmemesi için (Tabii sevin haberin yoktur). Hay TIP' elini önsün!..

8 Demirel — Devletin daha fazla zaifa utramaması için, istikrâr hâlkımıte itilvac zaruruttur.

Ben — Doğru.. Eskiden Galya evlatinde bir dua varmış: «Gemile kazaya uñrasa Galya kıvrılarda ugrasın. (Galimat Galvahlar hâlkı etsin)» diye... Bu, «Bu istikrâr hâlkımıte bâna nasip olmasa, dijârihine en istikrâz hâlkımıte nasip olsun» demekti!

Karsılık konuşmak ne hoş! Di mi Demirel'cm? Bu hoshukta devam edeceğiz. Cînkili daha seçim konuşmalarına başlamadın. Ben de bu konuşmalarına cevaplarım! Ne hoş olacak, ne hoş!

Gazeteciler, seçim sonuçlarını nasıl görüyorlar?

Seçimler konusunda gazeteciler, herkesten, hatta genellikle politikacılarından da dikkatli ve soğukkanlı gözlemeilderdir. Bu sebeple, seçimler ve sonrası ile ilgili olarak, seçim kampanyasını yakından izleyen gazetecileri konuşturmayı uygun bulduk. Cumhuriyet'ten Kemal Aydar, Fikret Otyam, Milliyet'ten İzzet Sedes, Mustafa Ekmekçi, Akşam'dan İlhami Soysal, Bedi Güray, Ulus'tan Yurdakul Fincancioğlu, Son Havadis'ten Turgay Uçoz ve Adalet'ten Atilla Onuk bir açık oturumda YÖN'ün sorularını cevaplandırdılar.

SORU — Biraz önce bazı arkadaşlarınız, parti liderlerinin gezilerinin büyük bir ilgisizlik karşılığının söyledi. Liderler çok az kalabalık toplayabiliyor. Bedi Güray, Karsta Demirel ve arkadaşlarının otomobil kervanı, bilyük gürültülü yandanlarından geçtiği halde, vatandaşın başına çevirip bakanmadı. Söyledi. Acaba bu ilgisizlik, seçmenin politikanın ve hattâ rejimden sözüdüğünün bir belirtisi sayılabilir mi? Seçim kampanyasına karşı gösterilen ilgisizlik, seçimlerde düşük br iştirake yol açar mı? Soruya, bu ilgisizlik ile ilgili olarak Cumhuriyet gazetesi Ankara Temsilcisi Aydar'a soruluyor.

KEMAL AYDAR — Seçimleri izleyen arkadaşlardan duyuyorum. Partilerin açık hava ve kapalı salon toplantıları eski ilgiyi görmüyormuş. Ben bu ilgisizliği bir anlamda ilgi savuyorum. TIP'in İstanbul toplantısı, bu ilginin örneğidir. Demek ki vatandaş gerekliliği yerde ilgi göstermektedir. İlgî vardır. Ama şe yandan, vatandaşta bir kamksamının da olduğu doğrudur. Her seçimi döneminde tekrarlanan, sonra tutulmaya vadeden, yalanlar bir bükünlük yaratmaktadır.

IZZET SEDES — Liderlerin ve hatiplerin konuşmalarına bir ilgisizlik olabilir, fakat bu ilgisizlik seçime değildir. Seçmenin nereye oy vereceğini hakkında kararlı olması, konuşmalarla bir ilgisizlik yaratılabilir. Ama TIP'in ilgi topladığı muhakkak. Yabancılar dahil hep TIP'ı soruyorlar. TIP, Amerika aleyhine, serbet aleyhine siddetli görseller savunuyor, ilgi toplayıyor. Fakat bu ilginin oyları nasıl etkileyeceği bilinemez. Toplantılardaki kalabalık, oyların nasıl kullanılacağını belli etmez. Kısaca, toplantılar genellikle bir ilgisizlik olsa da, bunun seçime iştiraki azaltıcı olduğunu sanıyorum.

YURDAKUL FINCANCIOĞLU — Politikacılık olan ilgi ile politikaya olan ilgiyi birbirinden ayırmak gereklidir. Politikacılık ilgi yoksa da, politikaya vardır. Karareni ilerlerini dolaştırmış. Vatandaş petrol davası, toprak reformu, plato gibi meselelere bilyük ilgi gösteriyor. Halk sandık başına gitmeyecek.

BEDİ GÜRAY — Halk, ıhtimal ki eskiden beri duyduğu konulara karşı ilgisiz. Yeni bir konu olunca ilgilendiriyor. Karsta Sırrı Atabay, «petrol» sözcüğü edince, «Aman anlat» dediler. Kemal Okyay anlattı. Salonun atmosferi hemen değişti. Halbuki daha önce toprak reformu anlatırken aynı ilgi yoktu.

AP, yeni sözler söylemiyor, hep eski sözler. Ama Demirel yeni bir sima. İlgi çekmesi gerekiyor.

IZZET SEDES — Sanıyorum ki biz, ilgisizlik derken, hep 1960 öncesini gözöntüne getiriyoruz. O zamanın DP mitingleri bir bakıma sun'ı idi. İktidar devlet inşânlarını lice zorlayarak büyük kalabalıklar toplayordu. Zorlama, zorlamayı yaratıyor, muhalif mitingler de kalabalık oluyordu. Menderes mi daha çok, İnönü mi daha çok kalabalık toplayacak meselesi vardı. Bugün bu mesele kalmıştır. Eskiden, meselâ Giresundan Erzuruma, Izmitten İstanbul'a adam taşındı. Bu zorlama olmasınca büyük kalabalıklar toplanmamaktadır.

İLHAMİ SOYSAL — AP ve CHP, liderlerini, Malatya ve Balıkesirde, yanı kalelerinde gördüm. Her iki miting de fiyasko idi. Halbuki partiler büyük hazırlıklar yapmışlardı. Hava meydanlarındaki otomobil, otobüs, traktör kalabalığına bakınca mitinglerin muhteşem olacağına hükmetmek gerekiyor. Balıkesirde Menderese de ancak bu kadar karsılayıcı geldi. Malatyada da İnönü eski gibi bilyük sayıda otomobilere karşılandı. Partiler, liderlerinin ziyareti için büyük paralar harcamıştı. Balıkesir, Bursa ve Çanakkalede otobüslerle adam taşınmak istenmişti. Ama 40 kişilik otobüslerde ancak 10 kişi kadar müsteri bulunabiliyor. Bol sa-

va meydanlarında yüzlerce otomobil, otobüs ve traktörler eski yıllarda olduğu gibi toplanmasına rağmen, mitingler tenha oldu. Bahkesirde Menderes 40-50 bin kişi topladı, Demirel ancak 10 bin kişi toplayabildi. Malatya'da da kalabalık daha fazla değildi. Elazığda ise, İnönü 4-5 bin kişi dinedi.

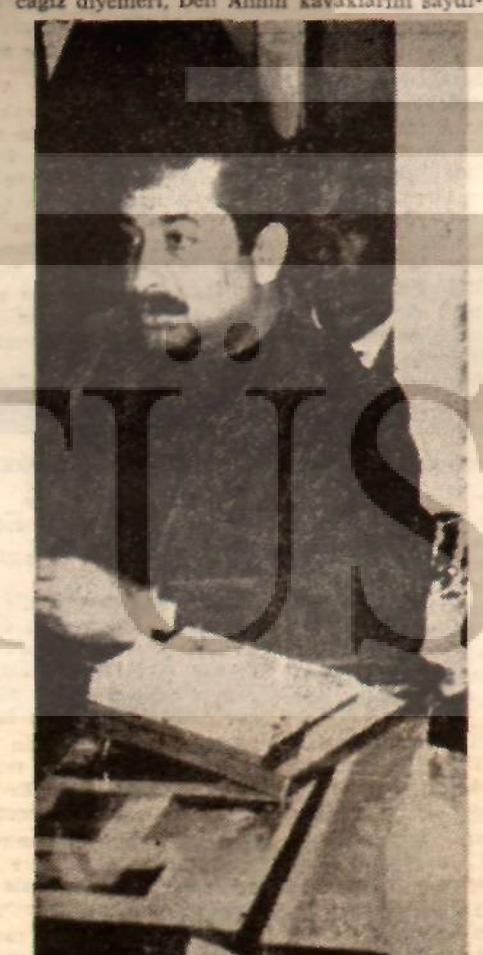
Seçime açık bir ilgisizliğin olduğu muhakkak. İştirakın yüzde 75'i aşağıımı pek sanmıyorum.

ATILLA ONUK — Parti liderlerini dinlemekte gösterilen ilgisizlik, seçimlere ilgisizlik şeklinde yorumlanamaz. Vatandaşın işinin, gücünün başında bulunma sorumluluğu, kalabalıkların toplanmasını önleyebilir. Sonra kalabalıkların toplanması, parti teşkilatının çalışmalarıyla orantılıdır. Teşkilat iyi çalışırsa, kalabalık çok olur. Kanım odur ki, vatandaş seçime ilgiyor ve çok daha sürüdür.

FİKRET OTYAM — Elazığ, Malatya, Diyarbakır bölgelerinde, Fırat kızılderinde bir ay dolaştım. Geçeler köylerde yattım. Sonra Adayın köylerini dolaştım. Gördüğüm, köylinin hızla uyançlığıdır. Size pamuk işçilerinin köyü olan Aydının Acarlar köyünü anlatıyorum: «Köylü mahrum, okuma odası yok, sağlık teşkilatı yok. Toprakları dağıtılmış» diyorlar ve «Sağçı imiş, solcu imiş gibi mutlu atanları, in azağı kerafe deyip indireceüz. Palavaya paydos» sözlerini ekliyorlar. Onlara bu işler nasıl çözülecek, dedim. «Beyler kaldırıracaksın. Bu para ile fabrika yap olyeceksin, yapmadı mı git diyeceksin» cevabını verdiler.

Halk, politikacılığı geçmek üzere. Müthiş radyo dinleniyor. Doğu köylüler Çetin Altan okuyor ve Çetin Altan dedikleri bir olasa da kurtulsak diyorlar.

MUSTAFA EKMEKÇİ — Ege köylerinde bir kadın bana, sunu yapacağım, bunu yapacağım diyenleri, Deli Alının kavaklılarını saydı-

Cumhuriyet'ten Fikret Otyam

Cumhuriyet'ten Kemal Aydar

Milliyet'ten M

gi gibi söyleyeceğim» dedi. Bir uyanış vardır ve bu uyuspoluğun etkilemektedir. Biraz önce radyoda Demirel'i dinledim. Sosyal meselelere hayli yer verdi.

Bir Ankara kıyzında gördüm, Çetin Altanın «Milletvekillerine» su soruları sorunuzdu. Birlikte konuşuyorsunuz, petrol, maden gibi bütün meselelere bilmekle kalmıyorlar, üstelik size en taze haberleri veriyorlar. Dün gece su oldu, Aksoy-Turgut yine kapıda diyorlar. Uyanışta TIP'in etkisi önemli. Demirel bile zaman zaman TIP ağzıyla konuşmak zorunda kahyordur.

YURDAKUL FINCANCIOĞLU — Ekmekçinin gösterilerine katılıyorum. Halkta ilgi ve uyanış var. Bunda İnönü'nün «ortanın solututumu ve TIP'in bilyük rolü oldu. Biraz önce Demirel'i dinledim. Tâlancıdan, tefeciden köylinin kurtarılacağına söyleyordu. Bizim politikacılığı kolay kolay bu sözleri söylemez. Söylüyorsa mecbur kaldığı içindir.

TURGAY UÇOZ — Ilgisizliği kabul edemiyorum. Karadeniz bölgesini dolaştırmış. Kardeşinde ilgi vardı. Halkın 1960 tan bu yanaklı manevi baskının tamamen kurtulmadığını, bunun yaratığı çekeninliği kabul ederim.

KARŞITAK — İlgisizliğin nedenlerini bilmem. Partilerde hep aynı adamlar listedeler; bu, ilgisizlik yaratır. Ayrıca eskiden beri Doğu, mesela Ege bölgelerine nazaran, politikacılara karşı daha az heyecanlı davranışım.

İZZET SEDES — Peki ama, «manevi baskı»nın çok daha fazla, havanın çok daha gergin olduğu bir dönemde, hem de muhalefetin, Günlüpala bilyük ilgi toplayıyor. O halde ilgisizlik nedeni, manevi baskı değil. İlgisizlik politikacılığı. Seçimin sloganları pek az AP'nin sloganı yok. Ismet Paşa yalnız bir iki nokta üzerinde duruyor. En ilgi çekici, ekstremlist görüşleri savunan TIP

SORU — Halkın uyanışı konusunda birleşiliyor. Politikacılardan da bu uyanışa ayak uydurmaya çalışılar. Hattâ parti görüşlerine nymadığı halde, seçmenin arzularına uygun konuşmalar yapıyorlar. Uyanan seçmen, samimi olun ile olmayan siyasi işeckilleri birbirinden ayırbilecek mi? Daha genel olarak, seçim sonuçlarını nasıl görüyorsunuz? Yeni seçimler, önemli değişiklikler getirecek mi?

KEMAL AYDAR — Seçim sonuçlarını kestirmek çok güç. Yalnız seçimleri etkileyen bazı yeni oluşlar var. Bu sebeple, sınıldikten farklı bir sonuç karşımıza çıkabilir. Her seyden önce radyo bombaşka bir nitelikte. Eskiden yalnız bir tarafın sesini duyuran radyo, eşitlikte her tarafın sesini duyuyor. Bu önemli bir etken. İkinci olarak seçim sistemi değişti. Kılıçlık partilerin oyları eskisi gibi kaybolmuyacak, değerlendirilecek. Sonra birleşik oy paslasası da önemli bu yenil oy kullanma metodu, seçimleri herhalde etkileyeciktir. Bundan başka, yeni sosyal akımlar da seçim sonuçları bakımından önemlidir. Arkadaşlarımızın uzun uzun belirtti.ileri sosyal olus milletin kendisi meseleleriyle daha yakından ilgilenebilmesine yol açmıştır.

Bütün bu yeni etkenlerin işi altında seçimler nasıl bir sonuc verecektir? Bilemem. Fakat herhangi bir partinin tek başına coğunluk saflayacağını sanıyorum. Sosyal görtüşlü partiler, birlikte coğunluk saflayabilir. TIP seçimlerde varlık gösterecek. Parlamentoya girecek ve her halde grup teşkil edecekler.

BEDİ GÜRAY — Ben seçim-toto'umu, takımımı teker teker ele alarak kısaca açıklayacağım.

AP, erken form'a girdi, seçim kampanyası ile birlikte formdan düşüll. Her seyi söyledi, tüketti. Yeni bir şey bulamazsa zirveden düşecektir.

CHP, form'a geç girdi. Ama şimdî netice alır duruma geldi. Bir sürpriz yapabilir. CKMP, de bir sürpriz yapabilir. Fakat form düşüklüğü gösteriyor. Teşkilat ile yeni liderler ekibinin görüşleri arasında büyük farklılıklar var. Baş ve gövde arasındaki çalışma ilişkileri yaratıyor. CKMP, beşimete de uğrayabilir.

MP'ye gelince, Bölibbaşı büyük kalabalık da toplaşa, kalabalık, seyirci niteliğini almıyor. MP, ayrılmadan sonra kalan eski oylarını alabilir.

YTP, Doğu'da dahi bir varlık gösteremeyecektir. Seçimlerin en büyük sürprizi TIP yapacaktır. Gizli ve açık büyük ilgi var bu partide karşı. Fakat gördüğüm kadarı da TIP teşkilatı. «Bir doktrin partisine gelişli güzel

YÖN'den Doğan Avci

insan alınamaz» düşüncesiyle, kitle partisi olmaktan korkar gibidir. TIP 350-400 bin oy alabilir.

İki ay önce, AP'nin 230 koltuk almanın normali görülmüyordu. Şimdi durum değişmiştir.

İZZET SEDES — Partilerin arasında artik ekonomik görüş ayrılıkları bellidir. TIP ve AP ugurlarda bulunmaktadırlar. TIP bu seçimlerde bilyük rol oynayamaz. TIP Anadoluda ilgi olduğu söylüyor. Fakat orada burada iltilaklar fazla bir sey ifade etmez. TIP'in büyükşehirlerde oynayacağı ruvar. Mesela İstanbulda TIP'in 3-4 milletvekilli çıkartabileceğini söylüyor. TIP'in CHP'ye oy kaybettirdiği muhakkak. Aydının, küçük memurun oyunu CHP'den alıyor. Köylüden ne alır, bilmeyorum. Alırsa AP'den alacaktır. İşçiler bakımında da durum aynı. Seçime sokmamak için yaptığı müracaatlara bakılırsa, AP, TIP'ten endişeli.

Ekmekçi

Seçimlerde AP'nin en büyük oyu alacağı, ama tek başına çoğunluğu sağlayamamı sanıyorum. Seçim kampanyası başladığından beri AP zayıflamıştır. Özel konuşmalarımızda AP'ler gelenlerinden de bu görüşü paylaşanlar var. YTP Doğu'da biraz oy alabilir. Onlar, 25-30 milletvekili bekliyorlar, ama sanmıyorum. CKMP, yeni programa intibak edemedi, şansını zayıf görüyorum. MP, küçük partiler arasında daha kuvvetli gözükmemektedir. CHP'nin AP'den fazla oy almasa sürprizdir. Fakat iki parti arasında büyük fark olmayacağından.

FIKRET OTYAM — Bedii Güray'ın görüşlerine katılıyorum.

TURGAY UÇOZ — Bir sosyal olus içinde bulunduğuñuz gerçek. Ama sosyal adalet temasın partiler 1946 dan beri işler. Petrol dışında, ana davaların kafı hep edildi. Sosyal adalet meseleleri o zamanlar doktriner olarak ele alınıyordu. Ana davalar kamuflaj edilerek halka anlatılıyordu. Şimdi TIP'in ortaya çıkmazı, buna yeni bir hız vermiştir. CHP'nin ortanın solu görüşünde samimi ol-

Milliyyet'ten Izet Sedes

lidi - teşkilat çekişmesi ağır basmaktadır. Bu parti, belki grup bile teşkil edemez. MP Orta Anadoludan oy alabilir ve 15-20 çıkarabilir. TIP'i kestiremiyorum. Daha önceleri azam 10 diyordum. Balıkesir, Malatya ve Zonguldakta yaptığım son gezilerde, TIP lehine hızlı bir gelişme olduğunu gördüm. Malatya'da karşı partilerin adamları bile TIP'in 8-10 bin oy alacağını söylüyorlardı. Gördüklerim, tek tahminlerim değişti. TIP 20 değilse bile 15 milletvekili çıkarabilir.

SORU — Son muhtar seçimleri, seçim sonuçları hakkında kabaca da olsa bir fikir vermez mi? Ulus'un yazdırmaya göre, 100'den fazla muhtar seçimlerin hemen hepsi CHP. kazanmış.

YURDAKUL FINCANCIOĞLU — Eski sonuçları bilmiyorum, mukayese yapamam. Bu yüzden değerlendirmek güç. Bonumla beraber muhtar seçimlerinde yüzde 80 iştirak olmuş.

TURGAY UÇOZ — Muhtar seçimleri haber yarın Ulus'ta yayımlanıyor. Sıhhat derece sınımlıyorum.

IZZET SEDES — İleri sürülen rakkamlar doğrudur. Yalnız genel seçimlere kustas olamaz.

MUSTAFA EKMEKÇİ — Benim kazandıkları muhtar seçimleri hakkında bir fikrim var. Buralarda eskiden DP kazanırdı, şimdi CHP kazanmış. Bu, CHP hesabına kaydedilecek bir hususdur.

Tekrar konumuza dönersek, CHP'nin ortanın solu meselesiñde samimiyet'siz olduğunu inanıyorum. İnönü, başında beri ortanın solundadır. Bir özel sohbette İnönü 'TIP, bizim devletçiliğimiz üzerinde yeserdi' de-

mekteydi.

Radyoda partiler, vatandaşlığı yeni eğitimiyle uygun söz edeceklerdir. Samimi olanla olmayan ayırmaktı vatandaş belki boçalı yacaktır. Yalnız AP'li seçimde, partide eski mutaassip bağılılık yok. Başka partilere kavabılır. AP tek başına iktidara gelebilir mi? Demirel'e sordum. Demirel 'Senet verememi dedi. En yetkili böyle söylevince, ben de AP. çoğunluğu sağlar diyemem. CHP, gicinli muhafaza edecektir. TIP 15 kadar milletvekili çıkarabilir. CKMP, fazla bir sey getiremez. YTP, gittinmiş. MP, ise alevi oyları alabilir. MP'nin Çanakkale oy almasına hayret ettim. Öğrendim ki, orada Tahtacı aleviler MP'ye oy verirlermiş.

ATILLA ONUK — Seçim AP - CHP arasında geçecektir. AP tek başına iktidarı alır. CHP, ise Soysal'ın dediği gibi son rozonu oynamaktadır. Kendi kendini tasfiye zorunda kalabilir. CKMP'yi seçmen İdejî deñişkiliği sonunda AP'ye oy verecektir. YTP, tepe takla gitmiştir. Millet Partisi 696'ıckı 54 ile gelecektir. TIP'e karşı bir ilgi olsadan kansında değilim. Çetin Altan'ın yazısı örnek verildi. Soförler Altan imzalı bir beyanname verilmiş. Soförler, kifürle bu beyannameyi 20-30 kadarını bana getirdiler. Koyferin de su partiden bu partide geçmeleri bir sey ifade etmez. Benim gazeteme her gün TIP'ten istifa edenlerin yazıları gelir. TIP belki hiç milletvekili çıkaramayacak. Nişbetli temsil dolayısıyla müstakillere şans tanır. Meselâ Madanoğlu kazanabilir.

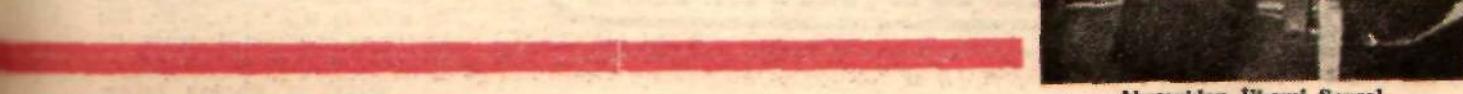
Aksam'dan Bedii Güray

dağına inanıyorum. Ağalarım partisi sola kaynar, bünyesi müsait değil. CHP, ortanın solu sloganıyla, TIP ve CKMP'ye doğru kaymayı önemistir.

Bedii Güray arkadaşının AP. hâkimlikleri katılmıyor. Seçim kampanyasının hakkındaki hâkimlik vermek için daha önce etmemek gerek. Yeni davalar atılması beklenmez, davalar belli. AP'nin oyların yüzde 52'sini alacağı kesindir. Ama buna rağmen YTP ile koalisyonu gidecektir.

ILHAMİ SOYSAL — Seçim mücadeleleri AP - CHP arasında olacaktır. Vatandaş CHP'yi inanmıyor. AP'ye güvenmiyor. Onde gelen AP 210-215 milletvekili çıkarabilir. Oy itibarıyle yüzde 49 u herhalde aşamaz. CHP son oyununu oynuyor. Oyların azamı yüzde 40'ını alabilir. Yüzde 35 ten aşağı düşmez. YTP tepe takla yuvarlanmakta olan bir partidir, kabeci değil. CKMP ters bir sürpriz yapacak ve çok az milletvekili çıkaracaktır. Başlangıçta CKMP 20-25 koltuk alır sanıyorum, fakat

yüzde 49'u almıştır. Halbuki şimdi küçük partilere şans veren bir seçim sistemi var. Sistem nümlaka büyük partillerin aleyhine işleyecektir. Sonra tütün, fişik, petrol me-

Aksam'dan İlhami Soysal

ış adamları arasında istaría bir AP. — CHP. koalisyonundan söz edilmektedir. Ne derdiniz?

KEMAL AYDAR — Onlardaki koalisyonlar fikir dizilerine göre olacaktır. AP. — CHP. koalisyonunu mümkün görmem. Ya ortamda yer almış partiler, yani CHP, TIP ve CKMP, ya da AP, MP, ve YTP dizisi iktidara gelebilir. Makul olamı budur. AP. — CHP. koalisyonu gibi birleşmeler zararlıdır, cikmaza götürür.

IZZET SEDES — Turgay Bey yeni bir tez ortaya attılar. AP 230 koltuk bile alsa, tek başına hükümet kurmayı YTP ile koalisyonla gidebilir dediler. Demirel başbakan, Alican da yardımcısı olacak. MP ile koalisyon'a olasılmamemektedir. AP. — CHP. koalisyonuna gelince, partilerin tutumuna ve seçim mücadeleşine bakarsınız, imkansız gözükür. Yalnız bu ihtimalden, ilgili partilerin karar organlarındaki kimse dahil söz etmektedirler. Görüşler farklı ama, büyük çoğunluk sağları deniyor. Görüş farklıları yüzünden hükümete kavgalar olur, işler uzayabilir. Ama Mecliste sağlam bir çoğunluk bulunması büyük avantajdır. Tabii ki, en mantıklı olanı AP. — YTP, ya da CHP, TIP, CKMP koalisyonları. Yalnız oedişim gibi MP ile koalisyonu kimse istememektedir. AP. — MP koalisyonu, AP. — TIP koalisyonundan da uzak bir ihtimal. Bu durum, AP. — CHP koalisyonu ihtimalin artmaktadır. Yalnız bunun kuruluş işlemesi çok zor.

KEMAL AYDAR — AP ile CHP, mesela petrole nasıl vanvana gelebilir?

IZZET SEDES — İşleyebilir...

KEMAL AYDAR — Böyle bir koalisyon mutlaka zararlıdır.

ILHAMİ SOYSAL — AP. — CHP. koalisyonu da başka her türlü kombinasyon da mümkün. Kuvvetli ihtiyal, yettiği takdirde, AP. — YTP koalisyonu. Yetmezse CHP koalisyonu anıstırılacaktır.

UNAL OSKAY — Seçimlerden sonra ağır bir iktisadi curumlu karşıya karşılaşacağız. Dış kredi ere ihtiyac büyük. Kredi verecekler, ufak çoğunluğa dayanan zayıf hükümetlerin yerine iki büyük partinin koalisyonunu tercih etmeleri mi, yanı AP. — CHP. koalisyonu bir sorumluluk olarak çıkmaz mı?

ILHAMİ SOYSAL — Bu soruyu tamamı soyuluyorum. Demirel ile Balıkesir'e giderken üçüncü enterasın bir konusmamıştı. Demirel'e AP. — CHP. koalisyonu mesesini sordum. Çok şakrak bir kahkahada olsun cevap.

BEDİİ GÜRAY — AP 230 koltuk alsa da, istihbaratımsa göre, tampon olarak YTP'yi yanına satabilir. En kuvvetli ihtiyal bu. İkinci ihtiyal bir CHP. — TIP. — CKMP koalisyonu olabilir. AP. — CHP. koalisyonu üçüncü ihtiyal olsun düşünülebilir. Diğer taraftan MP'yi bir koalisyon, AP. — TIP koalisyonu gibi mümkün değil.

ATILLA ONUK — Siyasette her şey mümkün. Yalnız mantık yoluyla, AP. — CHP. koalisyonu olasına kanı deñilim. Parlamentera ikinci tarafın da müfridiği geliyor. Gruplara bu koalisyonu kabul ettirilemez.

YURDAKUL FINCANCIOĞLU — CHP. AP ile koalisyonun yarıları olduğunu, köylerde partiller arasındaki düşmanlığı kaldırımı, yakınılaşmayı sağladığını çok defa hatırlıyorum. AP'den CHP'den çekilmektedir. Bu sebeple, AP. — CHP. koalisyonu mümkün. Ama önce küçük partilerle koalisyonu düşünmek lazım. MP'denizarur detayları AP'yi MP ile koalisyonu zorlayabilir.

TURGAY UÇOZ — En kuvvetli ihtiyal AP. — YTP. koalisyonu. AP. — YTP — MP. de olabilir. AP. — CHP. koalisyonu üçüncü derecede bir ihtiyal. Sonra AP. — CHP. koalisyonu kim başbakan olacak meselesini ortaya çıkarır.

ILHAMİ SOYSAL — MP. koalisyonu dışı bırakılır sizin hatalı buluyorum. Milletvekillerinde bakan olma arzusu çok kuvvetli. CKMP koalisyonu katılma arzusu yüzünden Böyükbaşlığı partiden ayrılmaya zorlandı. MP'de gerekirse Böyükbaşlığı atıp koalisyonu zirebilebilir.

MUSTAFA EKMEKÇİ — Şimdiye kadar MP. CHP ile koalisyon yapmayıacımı. TIP. ise programına yakın görüşleri savunmuş partileri destekleyebileceğini açıklamıştır. Bu nedenle çeşitli kombinasyonlar olabilir. Yalnız partiller rahat rahat koalisyon yapmayıacık iç ve dış kuvvetler vardır. Zinde kuvvetler daima hesaba katılması gereklidir. Bir güç olarak ortadadır. Zinde kuvvetler, arzumadıkları bir koalisyon meselesinde çok ağır basabilirler. Bir de dış kuvvetler meselesi var. Bazi dostlarımızın AP'yi mücadelede görmek istemeyikleri muhakkak. Yeni General Porter'den korkular Benim kannım odukları 1965 — 1969 çok kritik bir dönem olacaktır.

TURGAY UÇOZ — Ekmekçi'nin görüşüne katılmıyorum. 1965 yılına geldikten sonra, gerek iç, gerek dış kuvvetlerin artik etkisi olmaz.

BİR ÖZEL SEKTÖR ÇİFTLİĞİ

— Mahmud Sucuoğlu'na son açık mektup —

Vehbi Belgil

Istanbul Ticaret Odası Yönetimi Kurulunun bir yolsuzluğu ile bir beceriksizliğini 20 Ağustos 1965 gün ve 125 sayılı YON'de açıkladı, seni, murakabe görevini yapmaya çağırmıştım. Kös dinler gibi düşüdü sözlerini. Sen bir kere daha böyle yapınsun. Hani hatırlarsın: 1962 Arahık'ı sonlarında karlı bir gün, SENGUL hamamı karşısındaki arsada bir Bizans mahzenine kurduğum matbaanda seni ziyarete gelerek Odadaki yolsuzlukları haber vermiş, bu arada, sahşime yapılmış haksızlıklarım giderilmesi için de yardımına istemisti. Halbuki sen, o zaman da tipki şimdiki gibi, MEZARCI MAHMUT işgizigarlığı ile kuyumuzu kazıymıştın. Nereden bileyim.

Kuyu kazmak her zaman iyi sonuç vermez. Bazan insan ayağı sırçer de kazdığı kuyuya kendisi düşüverir. Arkasından bir iliveren olur. Hatta bazan insana başkaları kuyu kazdırıp içine kazan gömerler. Bir film hatırlıyorum. Bir takım adamlar, makineli tehdidi altında mezar kazıyorlardı. Sonunda makinelere konuştı ve bu mezarları, kazanları doldurdu. Benzetmek gibi olmasın, şimdilerde sen de, 1966 Oda seçimlerinde aday gösterilmeme korkusu içinde bana mezarlar kazıyorsun.

Halbuki senin görevin zavallı memurlarıla uğraşmak değil, bilakis ouların haklarını aramak. Ticarcının hakkını aramak. Milyonlarca İhrakçı Oda büütçesinin metresi, abdipleri yediğimiz önlük. İstanbul'un 40.000 tesciri, seni bu işleri yapma diye seçiyor. Sen ise dalga geçiyorsun. Yapma böyle. DAL-

GACI MAHMUT adını takarımla sana sonra...

Seni, Oda Yönetimi Korulunu denetleme görevine çağrıyorum. Çağrıyorum ama, bilmem bu işi yapacak yeterlikte misin? Malom ya, «Vermeyince mabut, ne eylesin Mahmuts diye bir söz vardır. Böyle bir durum ortada olduğuna göre, sana en yakışan şey derhal istifa etmen ve yerini daha elihî kimseye bırakman. Fakat ben, yine de sana bazı yolsuzlukları daha sıralayayım.

1 Usulsüz olarak Londra'ya gönderilen İsmail Ozaslan'ın bu seyahati Odaya kaç yüz bin liraya patlamıştır?

2 Geçen sene Müşterek Pazar incelemeleri yapmak üzere Brüksel'e 3 ayEGA gönderilen Oda Grup Müdürü İlhan Uçkun bu iş için aldığı 40.000 lira karşılığında Odaya getirmiştir? Bir gazetedeki kendisine Müşterek Pazardaki son gelişmeler iğne bir soru sormustu da fistad «İlli ekrem» kalmıştı. Demek müdürünüz turistik bir gezi yapmış.

3 Odanızın başka bir grup müdürlü olan Burhan Çeltik, Murat Reklam diye bir müllesse kurdı. Tabii karısının üzerine. Ana herşey kendisi idar ediyor. Hem de Odadaki müzakereyi kullanarak. Mühteremin piyasadan 60.000 lira alacağı da var. Memurlarımızın MUVAZAAN yoluyle dahi ticaret yapmaları yasak olduğuna göre bu zat bu işi nasıl yapıyor?

4 Oda Personel Sefi Pakize Dolun, hiçbir dili (kuşdili bile) bilmemiş halde Barselona gönderildi. Uç aylıkma. Zevahî kurtarmak için de, dönlüsünde, ilkokul coğrafya kitaplarının bilgileri ihtiiva eden bir rapor hazırladı. Dili bilmeyenlerin dışarı gönderilmemesi Meclisinden koyduğu bir kural değil mi idi?

5 Yine dili bilmeyen bir memurumuz dolayısıyla de Odanızın bir Alman Ticaret Odasından serî bir tenkit mektubu gönderdi. Bunda da haberiniz var mı?

6 Odanız Ticaret Müdürü, gilia staj için bir Alman Ticaret Odasına gönderilmişti. Staj masraflarını da o Oda verecekti. Muhterem, Odanızın semtine uğramayıp Almanya'daki spore arkadaşlarıyla vakitli geçirdi. Alman Odası bu durum karşısında Odanızdan masrafları israf etti. Nihayet genel kâlibinle bu Odaya «Allah aksuna müldürümle eğrasmayın, meseleyi kapatın» diye bir mektup yazdı. Bunu bir rezlet söylemeye sunsunuz?

7 Odalar hakkındaki 5590 sayılı Kanun -meslek komitesi- rinden bahseder. Odanızda ise bir tek meslek komitesi yoktur. Bunun sebebi nedir? Ve bu hal Kanuna karşı açık bir taarruz değil midir?

8 Odanız Neşriyat Subesi 17 Ağustos 1965 tarihli, 21.556 sayılı bir yazı Basın İlân Kurumuna göndererek Yönetimi Kurulu üyelerinden Kemal Bingöl'ün annesini için bir ölüm İlânı yayımladı. Oda parasını böyle haksız şekilde kim harcamıştır? Bu iş içi Kuruma kaç bin lira ödenmiştir? Devlette 10 liraya usulsüz sarfedelerin anasını ağlatılar.

9 Avrupa İhracatı Geliştirme Teşkilatı Konferansına Odanız adına her sene bir oto yedek parça ithalatıcı da o Oda verecekti. Muhterem, Odanızın semtine uğramayıp Almanya'daki spore arkadaşlarıyla vakitli geçirdi. Alman Odası bu durum karşısında Odanızdan masrafları israf etti. Nihayet genel kâlibinle bu Odaya «Allah aksuna müldürümle eğrasmayın, meseleyi kapatın» diye bir mektup yazdı. Bunu bir rezlet söylemeye sunsunuz?

10 Memur kadrolarınızda 73 tane İftisâs kadrosu vardır. Dün yarın neresinde görülmüşdür bu? Bir müllesesenin üçte bir memuru «omîchassis» olur mu? Odâclarla varıncaya kadar?

11 Odanız Komünizmle Mücadele Derneğine el altından para veriyor mu? Öğrenmek istiyorum.

12 Geçen ay, Başkanımız Behçet Osmanoğlu'nun imzasıyla, Marmara ve Trakya bölgeleri Odalarına bir broşür gönderdi. Bu broşürün ismi «Rusya'nın İçyüzü» gibi bir seydî. Hani Odanız bir meslek teşkilatı idid? Hani siyasetle uğraşmadı?

13 Başkanımız Behçet Osmanoğlu Nezih Neyzi isimli bir petrolieri, sur para alımı diye, Odanız Sanayi Şubesine müsavir yapmıştı. Adam iki sene kadar havadan para aldıktan sonra utanarak istifa etti. Çinkili hiçbir iş yapmadı. Bunu da bilmiyor musunuz?

Soruları çözerken bu derginin bütün sayfaları yetmez. İşte size bazı sorular. Buların cevaplarını öğrenerek halkoyuna açıklayın.

Realist Dış Ticaret Politikası: II

TİCARET BAKANLIĞINDA ÇEKİLEN TABANCALAR... KARS AGALARININ KURDUKLARI DİKTA...

Selâhattin Tukey

— «Biz Rusya kredi açacak kadar zengin miyiz? Umum Müdürleri bir toplantıya davet edin. Rusyadan İhtilâl yapıp bu memleketin bize olan borcumun tasfiyesi imkânları araştırılsın.»

Bu emir üzerine Babasankı Müsteşarı 30 kadar Umum Millî İttifâk Başbakanlığı toplantı ve Babasankı emniyet bildirildi. Fakat Devlet Dalrelerinde Sovyet Rusya ile iş yapmak hususundaki genel ve büyük isteksizlik de Sovyetler Birliği'nin Ankara'daki Ticaret Mümessilliğinin yetersizliğiyle birleşince aylarca sonucu alınmadı.

Ticaret Bakanlığının, Polonya ile yaptığı ticaret anlaşmalarında İhracatı mümkün olmayan maddeleleri anlaşmala dahil etmesinin sebebi nedir? Ticaret Bakanlığında bu konuda yapılmış resmi bir açıklama mevcut olmadığını söyle, bu hususla anacak bazı tahminler yürüttülebilir:

Anlaşmalar için, ya yabancı memleketlere heyetler gönderilir, ya da o memleketlerden heyetler gelir. Müzakerelede memur heyetleri teşkil eden kimsele anıtlarına başarı elde ettiklerini göstermek isterler. «Efendim bu sene geçen senelere nazaran yarışığınızda su kadar bir artış kaydetmiştir.» diyebilmenin kendi kriterine kuzandıracı itibar, realiteleri unuturacak kadar tatlıdır. Hele günün birinde soruya çekilmek tehlikesi yoksa.

Ayrıca bu zevata İhracatı mümkün olmayan maddeleri neden anlaşmaları koymuyorsunuz? diye sorulsa, cevabı hazırlır. «Biz serbest döviz sahasına İhracat yapmayı tercih ederiz. Bu maddeleri serbest döviz sahasına İhrac edemedigimiz takdirde, aldığımız bu tedbir bize manevra imkânı verir.»

Bu dâlinde tarzının hesaba katmadığı husus, anlaşmalı memleketlerin Ticaret Bakanlıklarının memurları da en az kendileri kadar bîglî akılı, vatanlarını seve ve aynı derecede amirlerine şirin görünmek arzusunda oldukçalardır. Bu takdirde bu memleketlerin Türk Ticaret Bakanlığı yetkililerinin esine rastlanmasının bu dahiyane butusuna şeret olmalarını hikmeti nedir?

Eğer Polonya Türkîyenin ticaret marjını aşarak her vil dîs ticaret

mak suretiyle bu dengesizliği gliderecek yerde müstahsilin aleyhine de olsa, İhracatı tâhdîd yoluyla denge kurmak gibi mahzûr bir yolu seçmiştir. Bunun en iyî mîsâl, Rusya'ya yapılmakta olan canlı hayvan İhracatında Ticaret Bakanlığının durum ve tutumudur!

BAKANLIK TEKEL YARATIYOR!

Türk halkın岐 etti az yemesi, Sovyet Rusyann 3-10 yaşında hayvan almazı, 10 yaşından büyük sigârların yaşamın tesbitinin inkânsız olusunu, coğrafi yakınıgın hayvanları yürüttükler Rus bududunda teslimi mümkün kılmasında sayesinde, nakliye masrafi diye bir meselenin ortaya çıkmasına yüzünden Türkiye bu konuda rakiplerine karşı çok avantajlı birdurmadır. Bu şartlar altında büyük bir döviz sıkıntısı, çekin bir memleketin Ticaret Bakanlığına düşen görev, bu tabii şartların yaratığı, imkânlarından azamî derecede faydalananmak ve Rusya'ya yapılan canlı hayvan İhracatı gelişirmek hem aleyhi memnun edecek ve hem de müstahsil emeginin değerini verecek bir düzene kurulmasını sağlamaktır. Filly yatta ise Rakânlığın tutumu bunun tam aksıdır.

2018 sayılı kanun İhracatçı vatandaş haliz olan tiçcarlara mahallelerinde İhracatçı birliklerine üye olmak ve yabancı İthalatçılarla ilişkileri mukavelelerin fiyat tesisi hizmeti sunmakla birlikte, İhracatçılarla ilişkilerini güçlendirme, 1965 yılında Vanda kurulan bir dördüncü birlik eklenmiştir. Mersin Bîrlîgi, İzmir Bîrlîgi ve Rus bududunda Bulgar bududuna kadar olan bölgelerdeki İhracatçılarla ilişkileri Kars Bîrlîgi.

Canlı Hayvan İhracatçı Birlikleri Bakalar Kurulu tarafından tasdik edilen bir tip statîf'e göre iş görürler. Ancak Kars Bîrlîgi statüsünde diğer birlik statillerinde bulunmayan bir madde mevcuttur. Kars Bîrlîgine üye olabilemek için doğu illerinde canlı hayvan işleriyle istigâl etmek şarttır. Bu demektir ki Kars Bîrlîgini bir üyesi istense Mersin veya İzmir Bîrlîklere üye kaydolabilir ve fakat Mersin ve İzmir Bîrlîklere üye olanlar Kars Bîrlîgine üye olamazlar.

Diger birlikler anayasadaki eşitlik ruhuna ve ticaret hukukuna uygun olarak yardım herhangi bir yerindeki ticaret odasından vukuþ belgesi alarak Ticaret Bakanlığından İhracatçı ruhsatı istihâsal eden bir tiçcarı üye kaydedir. Kars Bîrlîgi ise sadece doğu illerinde bu işe istigâl edenleri üye kaydedir. Doğu illerinin nüfusu 1960 sayımında 1.189.820 dir. Türkîyen geri kalan illerinin nüfusu ise 26.699.911 dir. Ticaret Bakanlığı Kars Bîrlîgi Tip Statüsü Bakalar Kuruluna sevketsmekle 26.699.911 vatandaş ekarte etmiş ve tekeli durumun birinci taşımı koymakla fiilen İhracatçı körteklemiştir.

KARS AGALARI SALTANATI

Ticaret Bakanlığının bununla da yetinmemiş ve Sovyet Rusya'ya piâcalan İhracatın budud illerinde yetişen hayvanlardan yanı budud illerinden vapımasının kararını almıştır. Bu demektir ki bir İhracatçı Türkîyenin diğer bir yerinde muvakkat ortaya çıkan avantajlı bir durumdan faydalampi Sovyet Rusya'ya İhracat yapamaz.

Ticaret Bakanlığının varattığı bu tekeli durum, her tekeli olduğunu gibi o kadar sultîmal edilmişdir ki bir çok haksızlıklar yapılmış şikayetler olmuştur.

Yedi sekiz sene evvel kurulan Kars Bîrlîgini 70 üyesi vardı. Bu üyelerin çoğu başka meslek erbâbıdır ve hısnâfları, fiilen İhracat yapan diğer üyelere satarlar. Kurulduğundan bu yana İhracat yapanlarının sayısı altı yediyi geçmemiştir. Kars Bîrlîgini polîtikası ortak bir alım politikası izleyerek mah müstahsilin elinden mümkin olduğu kadar ucuza toplamaktır. Bu beş aña Kars Bîrlîgî üyesi: Cemîtâz Koço Ağa, Aiaettin Metan Ağa, Reşit Keki Ağa, Abbas İlhan Ağa, Ahmet Yılmaz Aşalarlardır.

MÜSTAHSIL ÜRGÜPLYE BASVURUYOR

Kars Bîrlîgînin bütün gayretleri noktada teknî edilmiştir. Baş kalarının da Sovyet Rusya'ya İhracat

ŞİDDETLİ

BAS

AĞRILARINA
KARŞI

GRİPİN

*basarı ile
kullaneler!*

GRİPİN

GRİPİN

GRİPİN

GRİPİN 4 saat ara ile 3 saatde alınabilir

YENİ AJANS - 5770

ticatı önlemek suretiyle hayvan hımda kargalarına rakip çıkarmak ve bu suretle küçük müstahsili sömürmeye devam etmek. İst de Sovyetler Ticaret Mümessiliği ile teması tekellerinde tutmak ve mukaveleleri istedikleri gibi sağlanabilmek.

Bu durum müstahsili o kadar arara sokmaktadır ki maddi imanları çok dar olan küçük müstahsili Senato Başkanı Suat Hayri gidiptye iki kişilik bir heyet gön termiş ve Kars Birliği'nin alım politikasından acı acı dert yanmıştır.

Kars Birliği'nden keyfi hareketle o kadar ileri gitmiştir ki nihayet Bakanlık bir müfettiş eliyle bu birliğin teftisi hizmetini hizmetmiş ve Kars Birliği idare heyetine Ankaraya çağrılmıştır.

Seyahatta olan Teksilatlandırma İmum Müdürünün odasında yapılan toplantıya, dördüncü koalisyon hükümeti Ticaret Bakanı Mamat Zerem'in dış ticaret dairesine getirdiği yeni ekiple bir gün evvel hizmeti tədviye memur başkanı muavini atan Turgut Çarıklı başkanlığı etmiştir. Bu toplantıda aşağıdakı hususlar hemen ortaya çıkmıştır.

a — Kars Birliği tekeli durumunun muhafaza ve devamını istemekte ve bu ara venj kurulan Var Birliğine de Rusya'ya yapılacak ihracatı teskil yetkisinin verilmemesi hususunda direnmektedir.

b — Beş üyesinin mukavelesini teskil etmemiştir. Çünkü bunlar Sovyetlerle müstakilen mukavele imzalamamışlardır.

c — Kars Birliğine üye olmadan Ruslarla bir mukavele imzalayan bir firmayı da liye kaydetmemiyecektir.

Tartışmalarda birlik üyeleri o kadar ileri gitmişlerdir ki Birliği'nden İkinci Başkanı, Birliği üye ol-

mak için doğu illerinde canlı hayvan işleriyle işgal etmenin zorlu olduğunu olmadığı tezini savunan bir Bakanlık Sube Müdürü karı tarafından menfaat sağlamakla suçlanmıştır. Kanunu görevini yapmakta olan bir memura yapılan ve kanunen bir suç teşkil eden bu hareket karşısında ne tepki göstereceğü meraklı bütünsel gözler Turgut Çarıklıya dönmüş, ama Ticaret Bakanlığı Dış Ticaret Dai resi Reis Muavini sadece «Kardeş kardeş geçin» demekle yetinmiştir.

Bir gün sonra İkinci bir toplantı daha yapılmış bu toplantıya da Dış Ticaret Dairesi İkinci Reis Başkanlık etmiş ve Turgut Çarıklı da toplantıya katılmıştır. Bu toplantıda ise Kars Birliği Birinci Başkanı ve muhaliflerinden birisi tabancalarına el atmışlar, herkes başkent Ankara'da ve Ticaret Bakanlığının çatısı altında resmi bir toplantıda fikirlerini Koçerovari metodları savunmak perversizliğini gösterenlere karşı İkinci Reis Celil Vayisoğlu'nun ne reaksiyon göstereceğini merakla beklemiştir. İkinci Reis de bir gün evvel Turgut Çarıklının yaptığı gibi olayı görmemekzlikten gelmişdir.

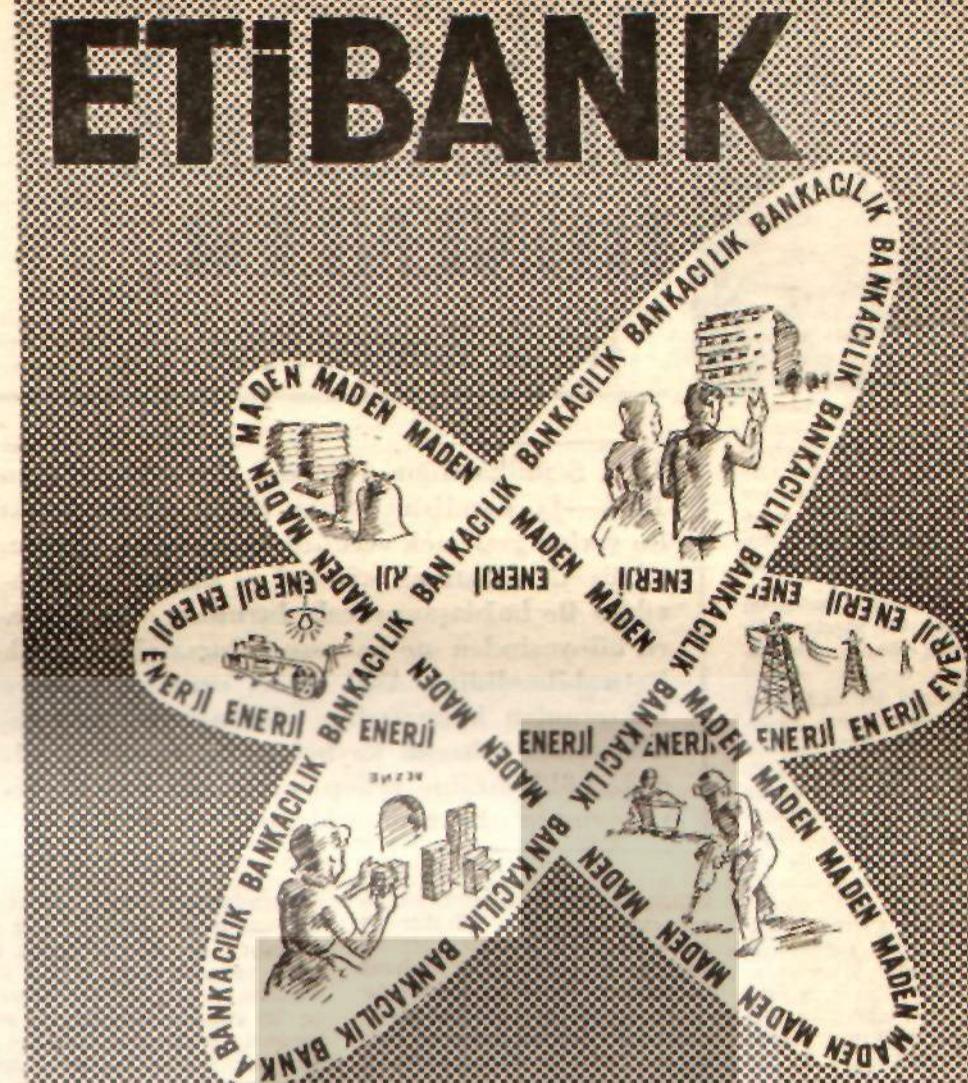
Bu kadar ağır bir durum karşısında Bakanlığın tek tepkisi tabancalarla el atılmasından asabi bozulan raportöre eve gitmesi için izin vermekten ibaret kalmuştur. Kısa bir zaman sonra Turgut Çarıklı ve Celil Vayisoğlu'nun bu garip tutumlarının sebebini Bakanlık kordorlarında dolaşan fısıltılı dedikodular izah etmiştir. Hic kimse inanmadığı bu dedikodularda bu iki memurun Ticaret Bakanından ne yapıp yapıp Kars Birliğini kollamaları direktifini aldıkları ileri sürülmektedir.

(Devam edecek)

FETHİ NACİ'NİN EDEBİYAT YAZILARI

İNSAN TÜKENMEZ

1956'da yayımlanmış zaman bir hâdise olan bu kitabın elde mevcut pek az sayısı satışa çıkarılmıştır. Fiyatı 4 Lira'dır.
GENEL DAGITIM : UĞRAK KITABEVİ - Beyaz Saray, Beyazıt - İst. YON - 098

**MADEN
ENERJİ
BANKACILIK**

SAHALARINDA MEMLEKET EKONOMİSİNÉ
HİZMET EDEN YEGÂNE MÜESSESEDİR

BASIN - 1812

Kendi öz malını kullan

Türkiye'de en çok petrolü

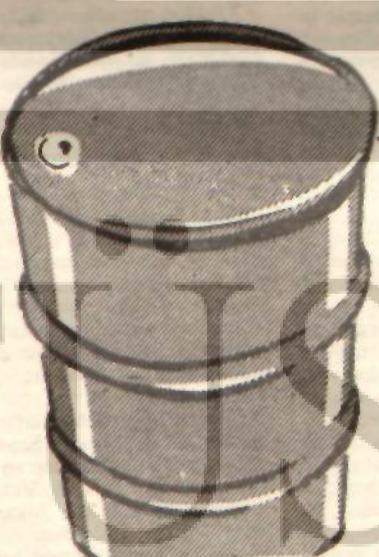

çıkartır!

**Kısa
zamanda
büyük
gelisme..**

Bu gelişmede
sizin payınız
büyütür...

Zira ısrarla aradığınız Yüksek oktanlı Türk benzini ihtiyacını karşılamak için her gün binlerce mühendis ve işçi sizler için çalışıyor. Bu ırtan teveccüh yeniliklere yol açmaktadır.

4 Milyon TON

1955 - 1964
yılları
arasında
Türkiye'de
üretilen
ham petrol

Diger
şirketlerin
toplamı
663 Bin Ton

TÜRKİYE PETROLLERİ A.O.

BASIN - 1812

SAYFA

Delta Reklamcılık

YÖN'ün soruşturması

Sorular

1. Türk sanatçısı, geçmişimizin kültürel ve sanatsal değerlerinden yararlanabilir mi?
  - a. Yararlanabilirse, bu yararlanma nasıl olmalı? Edebiyatta, müzikte, resimde, tiyatrodan?
  - b. Yararlanamazsa, sanatını neye dayandırmalı?
  - c. Bir milli kültürün oluşum şartları sizee nelerdir?
2. Batı kültür ile ilişkilerimizde göz önünde bulundurulması gereken noktalar sizee nelerdir?
  - a. Batı kültüründe «zararlı - yararlı» şeklinde bir ayırma yapmayı doğru buluyor musunuz? Doğru bulmuyorsanız, nedenleri?
  - b. Böyle bir ayırmayı doğru buluyorsanız, sizee batı kültürünün hangi yanlarını almamızı, hangi yanlarını almamalıyız?

Abidin Dino

— Az zorlanarak, sorularınız suna varabilir: Ortada bir Türk sanatçısı var, sözlü geçen sanatçı eski çekmecelerde eski besaplardan medet umuyor «geçmişten», ya da Batıdan yarananmayı düşündür, eninde sonunda ya evet ya da hayır diyor.

Ne zaman yaşılmış olsun olsun, değerli sanat eseri «geçmişin» değil, günümüzün içinde yaşıyor, sanıyor.

Masamın fistilinde, küçüçük proto-Hittit bir heykelci durmaktadır, demin yaratılmışcasına etkilidir, beni, taptaze. Geçmiş itemem ki onu, geleceğin yolumu tutmuştur bille. Bu sanam açıklamadan önce takıldığım ikinci bir engele varyorum: «Yararlanma!». Bu sözlü neden kullandığımızı billyorum, yine de yerinde bulmuyorum. Yararlanma davranışı ile ele alınmış bir kültür, ister milli ister yabancı olsun, o kültürün kâpılarını, Türk sanatçısının yüzüne kabayıverir. Sanatçının kültürde sanat alanındaki karşılaşmaları, «yararlanma» davranışından bambaşa bir anlam taşıır. (Yararlanma talan kokuyor, sırtlanıp götürülecek ganit kokuyor, ya da bana böyle geliyor). Faydalananı yolumu seçen, böylesi bir anlaşılışla kültür olayına gerçekten yaşınamazlar, diyorum.

Kültür ve sanat, sizin de benim de anladığımız gibi, yaratıcı bir dilsince ve duyma, dilişindilirme ve duygulandırma aracı, eylemdir. İste Nâzim'in, Orhan'ın, Oktay'ın, Melih'in, Hasan Hüseyin'in, Ahmet Arif'in ve başkalarının, folklor denilen kaynak içinde, de-

rinlemesine dalmaları...

Geric Osmanlı çağından kurtulma çırpmaları sırasında edindiğimiz huyular, sağa sola koşup geçmişim de, Batıdan da faydalannaya kalkışık zaman zaman. Can havlî ile paşamın biri «Telenak», başka birisi «Atalla'yı, kavap getirmis, iyi de etmis». Bizer de Gorkî'yi yakapça silfikledik, Ankara caddesine. (fena mı?) genç kusak, Fenelon yerine Kafka'yı, Sartre'yi sırtlayıp getirdi... Doğru. Batı'ya da Doğunu da eskiyle de yeniley de bilmek zorundayız. Kültür ve sanatta bir birikinti, bir savim doküm payı var. Ama bu, bir ilk adımdan başka bir sey dekî, ashna bakarsanız kültürle sanat, bu dural bilgi edinmelerden, vararlanma çabalarından apavri bir anlaysış gerektiriyor, (kelime bulmuyorum neredeyse), yaratıcı bir başlangıç, dinamik bir deşî tokusu, bir buluşmaya, kaynasmayı gerektiriyor...

Bunun dışında kalan kültür ve sanat, kültürhaneler dohnu, müzeler dolusu bir mezarlık, nüfuk palavrası, bir girdi çıktı defterdir. Kültür ve sanat elam, bir bütünlüğe çabası, bir iç ve dış ıretme alan değil de ne? Kuru bir belgeden başka bir seydir, kültürsel, sanatsal değer.

Açık seçiklikten, billincen vana olanlar, bunaltının şart olmadığından aldanmıyorum, ancak yabancılaşma ve bunaltı, sanat eserinin dolus koşullarını aşmasına engel de deşî; İste tilismi Afrika sanatı, iste dünyayı (hic bir sanat cesidinin basaramadığı bir yayılışla) saran caç müziği. Bu sanatlar boyunduruk altında hale, özürlükten, özürlük isteşinden, dem vayvaylar, piskus ve bunaltıyı yemeye volunda olan sanatçılarından, illâ bunaltı kuşku ve kıvrıma istemek de anlamsız emekkeneler, hocalamalar oluyor ister istemez. Yeni vollar boyuncasosyal koşullar içinde varatılan ilk eserleri kılıçımısemek söyle dursun, kendi pavima sevi ile değerlendirmeye çalışıyorum. Kendi pavima Babel'i Faulkner'e deşîmem, İkisi de ziheli sanatçı ama, biri batan, öteki de doğan söylemiş, veni doğana karşı daha çok sevin var, seriven daha ilging. Ustalık Trockî'nin yaptığı gibi, yeni koşulların sanatını, gelecekin sınıfsız toplumuna ertelenecek de iler tutar bir dilsince de şîl. Kültür ve sanat eylemine, olsun olsun bir özgürlük söylemi, eylemi var, bütünlük bu kaynaktan gelmivor mu?

Bırakılmış Ortaçağı, burjuavaziyi, sosyalizmi, demin sözünlü ettiğim o küçüçük anıtsal proto-Hittit heykel, Anadolu yavasının kaya larına yapışmış, tarihe veni «ak basmış bir insanoğlunun elinden çıkmış, o kültür ve sanat üründü, sosyal koşulları bir yönlü ile asan sanatın, kalıcı nitelikinde inandırıyor beni. Zamanın karanlıklarında doğan bir heykel, gelecek gündeşlerin özgürlük koşullarında, bir yabancı gibi karşılanmayacak. İnsanlığı sürdükçe, sürekli kültür ve sanat «şı...». Bu sürekli kültür kavramı, kim dostu ürküte-

bilir, giderek ince burunları ile bunda bir idealizm kokusu bile sezmeye çalışırlar, bence yalnız olmuş olurlar. Madde dedigimiz güç, «ruhuşuların masalları» ötesinde bir derinlik ve gerçek bir «kutsallık» taşıyor. Bu doğruya kavrama yolunda, daha ilk adımları atmış bulunuyoruz.

Başka bir açıdan belki daha iyi anlaşırlar: Bilirsiniz, Siyah Kalem adında bir ressam var. Hangi yılida yaşadığı —şimdilik— bilinmiyor. Onuçincil ile onbeşinci arası olsa gerek. Ne olursa olsun, Siyah Kalem'in çizgileri, tilismesi, savaşıçı, göcebe akınlarının izini taşıyor. Sezgi ile denebilir ki, Siyah Kalem büyük silahlı güçlerin başında yürtümiş «dal»lardan, babardan biri. Onda o hiz, o kıvrıma, o uğultu var. (Onu bulup biliren Eyuboğlu ile Ibşiroğlu dert görmesin). Tatalım ki Siyah Kalem, Anadolu'ya varışının tek nakış tanığı olsun, ben ona surf bu yüzden mi tutkunum? Sanıyorum. Siyah Kalem'in bir tek özelliği üzerinde durulur, ayak tabanları çizme tutkusunu düşünlür. Bu tabanlardan, bu ayaklardan ne çıkar? Neden coşuyorum onları görünce? Evet, Siyah Kalem'den başka, topu topu bir de Rönesasta Caravaggio'ya yakış, öylesine tosun ayak resimleri çizmiştir. Ama Caravaggio'yu sevmem. Dosya Gattuso dutuya yine kızacak ama, Caravaggio dengeli resim konularına halkçı bir dekî getirmiş olsa bile, pek sevmiyorum o ustayı. Oyle ise neden tayıyorum Siyah

Kaleme? Çizdiği yarık tabanlarda, günümüş yorgunluğunu, Anadolu'mun yorgunluğunu, dünyamın yorgunluğunu, yollar ve yuzeyler boyunca yarılmış ve yarılacak ayak tabanlarını destanını buluyorum Siyah Kalemde. Siirde de var, yarık tabanlar, ama onları Nâzim Hikmet'ten önce, çizgileri ile Siyah Kalem gördüm. (Siyah Kalem'in resim baskılarını Nâzim'a gösterdiğim gün, nasıl sevinçten çıldırdığım hatırlıyorum, sanki kırk yıldız iki dost buluşmuştu, kusa bir çekimseden sonra, Nâzim Siyah Kalem'i benden kapıp gittili)... Bizler, Türk ressamları, Siyah Kalem'den yararlanabilir miyiz? Bence olsa olsa sevgilenebiliriz, insana ve dozaya onun vonundan sevgi duyabilir, kendimizi onun ailesinden savabiliriz. Siyah Kalem sırı geçmişen değil, yorgunluğu yenecek bir gelecektan haber veriyor.

Sanat, geçmişin asıp gelen «akrabalıklarla» dolu. Bu yakınlık, bu sevişme, milli kültür dedigimiz binbir kaynaktan gelip, kendi yönü bulan nehrin içinde bulunur. Elbette ki ilk Yunus'a, Pir Sultan'a, Karaoğlân'a vuruluruz, halkçı tabanın önceliği vardır benliğimizde. Bu eğilim bir kural değildir. Sanatçular da, kültürler de, yeni (yabancı) «alleler», kurarlar kimi zaman. Bu alleler çağdaşlığı olmak sorunda değiller. Bir çırpıda sıralıyorum: Roma, Yunan kültürü ile, Avrupa Rönesansı, Roma - Yunan kültürü ile «evlen-di». Orta Asya Türk kültürü, Anadolu topraklarında, bir yandan Arap-Acem kültürü, öbür yandan Bizansla dolaylı olarak da Greko-Romen kültürü ile başgöz oldu. Kişiye bakalım bir yol: Siyah Kalem'in resimlerinde, Orta Asya sanatından başka, Çin ve Bizans etikleri gözükmüyor. Gauguin'ın bakın, Picasso'ya bakın, birinde Tahiti, öbüründe Afrika sanatı. Aşırıların gerisinden çakaleden Afrika sanatı ile Batı'nın modern sanat arasındaki buluşmaya bakın. Bu buluşmanın sosyoçojik etkenleri ne olursa olsun, ilginç bir buluşma var ortada. Coğrafya gibi, çağlığı, milliyetliği bir anlaşıma karşıdır. Fransızların beşlik aına doğru değim ile: «Sevinmek için iki kişi gerekli... Millî özelligini yitirmiş, kişiliksiz bir toplumun kişiliksiz sanatı, bir başkası ile sevilemez, yenil buluslara, katkılara yol açamaz. Kaybolup gitme tehlikesi altındadır, bu tehlike küfürsünecek gibi değil. Emperyalizmin boyunduruğu

Türk sanatçısı, önce kendi toplumunda, sonra da Doğu ve Batıda yakınlarını, denklerini, sevgilerini bulacakır. Bu alanda ne gürültüler, ne de çağlara hapsedilebilir. Sanatçı hangi memlekette bulunursa bulunsun, hangi dilekte savuşyorsa savuşsun, gelecek sınıfsız insanın habercisidir işte veya bu ölçüde. Onu tostopak diliyamızın malı saymak lâzum. Böyle bir dünyada Türk sanatçısının, Türk kültürünün, Türk renklerinin yeri var. Türk toprağı insancıl büyük sentezlerin kazanıdır. Batı'ya ve Doğu'ya da es bir çaba ile bilmek ve eleştirmek zorundayız. Bu alanda başkası tarafından hazırlanan çocuklar kültür «mama»larına güvenim yok, «digest»lere, başkası tarafından yapılmış seçeneklere, «sunu ye, bunu sakın yeme» cesidinden fleric kılığı bürünmiş pedersahlılığı, hele yasaklılarla kesinlikle hayır diliyorum. Halk ve sanatçı, emzikte çocuk değil.

Bana böyle geliyor ki, Türk sosyalizminin ilk on yıllık uygulanmasında, çok hızlı yol alacağınum önekleri, daha sindirden biliyor.

natçı kendini, özellikle toplumu değiştirmekle görevlenenler, genelde bu toplumun dışında kalan, seçkin ve üstün değerli kişilik bir sınıfı kişisi olarak görür.

... İki dünya savası arasındaki dönemde, ekonomik bunalım, işsizlik ve faşizmin yükseliş genelindeydi. Kâlaları, burjuva toplumun çeşitli yanlarına karşı birleşmişdi. Auden, Spender, Day Lewis gibi ozanlar ve daha nice aydınlar bilimsel toplumculuğa ciddi bir ümidi göstermeye deşîn gitti. Ama, o döneminde yazdıkları şiirleri okuyunca, onları gerçekten teşvîeden seyin, kapitalizm değil, kapitalizmin ikinci sonuçları oğlu kolayca görüllür. Oların kapitalizme karşı duyduları hoşnutsuzluğun önemli nedeni, bu drizende yaşamayı kendi yönlerinden onur kuran ve sıkıntılı bulanlarıydı; halkın coğuluğunun sömürülmesi daha az önemlidir. Böylece toplumculular —arada olimsuz toplumculukun terimlerini kutsayanlar— de kişisel, kentîne vergi bir toplumculuk, özel bir inaç bütçesinde ortaya çıkıyor. Bu inaç kendilerini hem halk coğuluğunu, hem de sınıfları dillini ve ölümlerle kalplerini benimselerine karşın— kendi sınıflarının düşündüymalarına yol açıyordu. Yalnız yiyorum, ufak tefek ayrımlarla, çağımızı isyançı sanatçılardan birçoğu bu durumdadır. Herbirinin kendi çekme nedenleri ve bliçimi değişebilir, nedir ki tâlimî temelde toplumculuğum sanatçıdan beklediklerini verememekte, fâtihi de ne beklediğini anlayamamaktadır; İlk zoca yiyiste de (icke bunalımda) «toplumcuğuk hâlinde cuvallamaktadır»

DERGİLERİN GETİRDİĞİ

SANAT VE BİZ

Toplumcu düşünenden yana olanlar arasında, son zamanlarda, sanat ve fikir meselelerinde önemli görüş ayrılıkları görülmeye başlandı. Bunda, birlikte temel bilgilerin dillimize aktarılması olmasının da payı olsun.

YENİ DERGİ'nin eylül sayısında yayımlanan «Sanat ve halk» başlıklı inceleme, tartışılık meselelerinde önemli görüş ayrılıkları görülmeye başlandı. Bunda, birlikte temel bilgilerin dillimize aktarılması olmasının da payı olsun.

Aşağıda «Birey ile toplum» bölümünden alınan iki parçayı okuyacaksınız. — F.N.

«Toplum yapısındaki değişmeleri yansıtın bütün bu değişikliklerin sonucunda sanatçı, toplumun mahi olmaktan çıktı, halktan kopmuş, coğu kez de halka dışman, onu bejeni yoksunu bulan, kılıçlısan, o kültür ve sanat üründü, sosyal koşulları bir yönlü ile asan sanatın, kalıcı nitelikinde inandırıyor beni. Zamânın karanlıklarında doğan bir heykel, gelecek gündeşlerin özgürlük koşullarında, bir yabancı gibi karşılanmayacak. İnsanlığı sürdükçe, sürekli kültür ve sanat «şı...». Bu sürekli kültür kavramı, kim dostu ürküte-

MARKS VE BİLİM

Yazar: J. D. BERNAL
Fiyatı: 300 kurus

İsteme adresi:

BİLİM VE SOSYALİZM YAŞINLARI Bahçelievler, 22. nci Sokak No: 12/A — ANKARA
(YÖN: 106)

KİTAP YASAKLAMA VE «YASAKLANMIŞ KİTAPLAR»

Evinç Dincer

10 Mayıs 1933'de Berlin Üniversitesi meydandan öğrenciler kitap yaktılar. 2500 kitap kül yığını olmaya mahküm edildi. Bu yarım 40.000 kişi seyretti. Bu cinayeti de diyebiliriz. Milton «İyi bir kitabı yoketmek bir insanı öldürmekti» diyordu. Bu 40.000 kişi içinde Milton gibi düşünlüp, atesin karşısına gözleri yaşaranlar, insanların utanananlar olmuş mu? Belki olmuştur, ama onların da dilleri bağışmıştır.

Üniversite geneligi kitap yakmaz. Onlara kitaplar yaktırılır. Çeşitli sloganları kıskırırlar ve kitap yakma ilkücü bir davranıştır. Bu eylemin gerçek motiflerini elbette yaktılar bilirler. Tarih kitap yakmanın ve yasaklanmanın türde nekeriley dolu ve her örnekte açık nedenler yanında örtülü nedenler var. «Ahlak dış», «gelenekler aykırı», «bozguncu», «halkı kıskırtıcı», «böülü» olmakla suçlanılmış nice kitap tarihin bir başka döneminde okul kitaplıklarına kadar giriyor, klasyik kültürün ana eserlerinden sayılıyor. Nazi şeflerinin bunlardan haberini olmasın olsun.

Düşünce özgürlüğünün sağlanacağı gelişmeden yoksun bırakılmış toplumların yöneticileri tarih bozulmada suçlular. Aldatılmış halklar, yakanın beyinler için yanmamak elde değil. Ama su istadı ve uyutma olanaklarını ellerinde tutanlar da bir başka yoldan zavallı kişiler. Ne vapsalar sonunda yenik düşmüştür. Tarihin aksını darduramamışlar. Kendi durumları bir süre içten sağlama başlamışlar, hepsi o kadar. Ondan sonra yen bir dalga kaçınılmaz olarak gelmiş ve yasaklı-

nan yazarların dedikleri, şeillerine göre, kimi ahlak kuralları, kimi kanun, kimi resmi din, kimi ekonomik düzenin ilkeleri olmuş. Çırkinin, güzeli ölçüsü de değişmiş.

Anne Lyon Haight'in uzun bir arastırma sonunda hazırladığı «Yasaklanmış Kitaplar» (Banned Books) da oldukça zengin bir liste sunulmuş. Kitaplar, Homeros'un Odiseus'undan Howard Fast'ın Cıtçıtlı Tom Paine'ine kadar kronolojik bir dizide içinde sıralanmış. Yazarların kimini canlandırmış, kimini ekmeğinden, kimini yurdandan olmuş; ama bakıyorsunuz eserleri tarihin bir başka döneminde, ya da aynı dönemde başka yerlerde okulda okutulmuşlardır. Birçok insan da tedirgin etmişdir. Ama, bakıyorsunuz Shakespeare'de Richard II Kral Lear ve Venedik Taciri ile kara listede Nerelede mi? XVI yüzyılda bayilaraya zaman zaman İngiltere ve Amerika'da. En son 1931'de New York'da Venedik Taciri Bufallo ve Manchester'de okul kitaplıklarında kaldırılmış. 1953'te Amerika'daki musevî cemâat eserin sahne konulması için baskı yapmış. Shylock tipi bir takım insanları tedirgin etmeye devam etmiştir.

A. L. Haight'in kitabunda sayıları 189'a varan yazar, düşünür, din adamı, sanatçı ve bilgini içine alan liste Homeros'a başlıyor. Eflatun Ideal Devlet'te Odiseus'u gençler için sakıncalı bulmuş. Eflatun'un ahlâk ve sanat anlayışıyla Homeros'un destanlarındaki kahramanlık anlayışının boşa gitmemeyeceği belli. Ama, Roma'ya gecince iş değişiyor. Kaligula Odiseus'u yasaklarken bütünlükle Yunan dilinceşine karşıdı ve bu karşı oluşun temelinde kendi baskı rejiminin düşünden özgürlüğünne dayanınamasına korkusu vardı. Bu korku Kaligula'ya özgü bir

korku olsaydı üzerinde durulmayı bile dejmezdi. Çağımızda kadar gelmiş bir korku bu. Elimizdeki kitap bu korku temeline dayanan sansürün ömeklerile dofta.

İncil İğin, Kur'an içen tıbbi yasaklar kommun. Özellikle çevicileri çeşitli kuşkularla yofa açmış. İnsan böyle bir liste göz atmadan da bazı isimler düşünebilir. Ornekse Aristofanes, Erasmus, Machiaveli, Luther, Mountaigne, Voltaire, Darwin, Marx, Zola, Shaw ve daha birçoğu sıralanır. Kafamda. Bunlar tedirgin yazarlardır. Birçok insan da tedirgin etmişdir. Ama, bakıyorsunuz Shakespeare'de Richard II Kral Lear ve Venedik Taciri ile kara listede Nerelede mi? XVI yüzyılda bayilaraya zaman zaman İngiltere ve Amerika'da. En son 1931'de New York'da Venedik Taciri Bufallo ve Manchester'de okul kitaplıklarında kaldırılmış. 1953'te Amerika'daki musevî cemâat eserin sahne konulması için baskı yapmış. Shylock tipi bir takım insanları tedirgin etmeye devam etmiştir.

Yasaklanmış Kitaplar'a bir önsöz yazan Morris Ernst «Kitaplara sansür koyanlar hiç bir zaman bunları kendileri için tehlikeli görmemelerdir. Bozulacağum, kandırılacağum iddia ettikleri insanların hep kendilerinden baykaladır» diyor. Bizde de sık sık «halkın ahlâkına», geleneklerine inanclarına zarar verecek eserlerin yasaklanması uşus bir söylevi oldu. «Ova söylevi» Ova böyle bir örnekte önce «halk» deyiminin açıklanmasının sarti koşar. Bu «zarar» yazarlarının etkisinden uzak kalabilenler «Halk»dan ayrı insanların oduklarına göre «halk» kimdir? Bu «halkın ahlâkı, inancı nedir? Bir ulusun her toplumsal sınıfında aynı ahlâk anlayış, inanc ve gelenekleri gözlemlenebilir mi? «Halk», sözüğü çeşitli anımlarda kullanılmış olmasa da bugünkü Atatürk'ün «halkcılık» kavramı ile ne demek istediği üzerinde tartışmalar sürüp gider miydi? «Halk» deyiminin açıklanmasının da is bitmeyen. Bir toplumun ahlâkını, geleneklerini, dinini belirleyen koşullar da aynı bir konu. Bilimsel araştırma gerektiren bir sorum. Değişmez sanılan gelenek de değişir. Aşırı bir tempo ile o da toplumsal yapı değişimlerine kaçınmaz olarak ayak uydurur. Sosyo- loji ve sosyal psikoloji bu değişimden, kuralların mümkün olan yankınlıkla bellitme yolunda.

Her toplum düzeni bir ideoloji de beraberinde getirir. Doğru ile yanlışın haklı ile haksızın, cirkin ile gülzelin, giderek bilimsel gerçek dediğimiz değerlerin bile ekonomik-politik yapıyla ilişkili toplumların tarihi boyunca sığrit izlenebilir. Niçin? Kaci ya da her hanefi bir baskı grubu, yawnfara yasak koyacaksa, bazı kitaplarda belli kitaplıklarla bulundurulmasını ya da yurda sokulmasını yasaklayacaksa sansürin tarih içindeki çeşitlerini, nedenlerini, etkinlik derecesini bilmez ve hele sansür'e karşı teşkilî hesaba katmazsa yanlışlığını sizin söz geçirebildiği tophumun, sanatının, aydının bir zaman için elini kolumu baflamakla kalmaz, kendisini eğlittiminden sorumlu tuttuğu halkında bilyik bir kararlığa gömer.

İnsanlar özgürlük olacaklarsa, kendisi davranışlarını, dünya görselini, inançlarını kendileri belirleyeceklere onlara önce bir seçim yarınca örettiriliyor tanınmalıdır. Tanınmaları divisor ama ashında tanınmaz. Tarihsel koşullar insanın bu özgürlükle zorlar. Fırsat esitliği elde edildiğinde, sınıf çatışmaları ortadan kalktıktan gerçeklerin açığa çıkması, kimseyi koruktur maz olur. İnsan oğlu ancak o zaman yeteneklerini varıştırmanın gururunu duyabilir. Ve ancak o zaman insan «Düşünen ve her dili şencesini dile getirebilen hayvan olarak tanınabilir.

Haber Spiker'inin Dedikleri

Sımdı haberleri veriyoruz
Bir dag yürüdü Sılı de insanların üstline
İngiliz başbakam iki buçuk saat mutuk çekti
Ve başlamadan bitti
Amerikan çelik fabrikalarındaki grev.

Gene dum bütilin gün
Vietnam'da kaz aktı
Yüz kırk sekiz çıkış yaptı Amerikan uçakları
Tonlarla yangın bombası attılar Vietnam'da ormanlara
Çicekler yandı önce ve sonra
O çicekler birbir zaman açımlar bir daha
Yandı Vietnam'da kuşların sesleri
Vietnam kuşlarının güzel sesleri
Milyonlar birden kalkıp konarız ormanlara.

Otuzbeş kadın ve çocuk ölüsü sayıldı Amerikan askerleri
bir köyde
Az bulduklarından otuzbeş ölüyü
Bu kadarcık ölü için mi yürüp gittiği uçaklar yeri göğü
Arandılar durdular oralarда
Bulamayınca da tek ölü fazla
Çiceklerini tükürdüler öfkelerinden yeniden çiklet aldılar
ağzlarına
Daha da çırkınlı olmak için
Tavuklara nişan alıp vurdular
Daha da çırkınlı olmak için
Çicekli bir bahçenin ortasında
Uzunçeş oynadılar akşamda kadar.

Aksam olna da
Çikardılar konserve kutularını viskilerini
Biri vurdukları tavukları kızartıp geldi çicekler yanındı
Ne kadar garip dilliye de Vietnam tavukları
Aksam karantında viskinin yanında
Çoktan çırılımsız olduğundan yadrigama
Vurulmuş kapkara bir Kongo suyunda
Bu hırsızlar ve katiller sofrasında her şeye güllüyor.

Gecenin ortasında
Bir çakal paviyatı dağlarda
Bir gece kuşu ölü
Çakal işaretli gece kuşu parola
Sonra beklemeden Muson'ların gelmesini
Bir ot büyülü
Ve kırkumuz bir gül gibi düştü Ay su yataklarına.

Hep böyle olur buralarda
Muson'lardan önce
Muson'lardan sonra
Bir ay ışığı yağar Vietnam'da ormanlara.
Amerikan askerlerinin uzunçeş oynadıkları köye
Bir baskın yaptı çeteiler
Gecenin üçünde
Tek Amerikan askeri kurtulmadı.

Sonra arayıp buldukları kendi ölüllerini
Ağlamadan baktılar
Uzun ve çok uzak bir zamanda sabah
İfc ses etmeden ölüleri zombüler
Gene sonra hic ses etmeden
Yanmış kövlerinin içinden
Yüklüyor acayı, hiznizi, yorgunluğu
Yürüyüp gittiler dağlara doğru.

Mehmet Karabulut

**BASIN
İLÂN KURUMU**

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLÂMLARINIZ İÇİN

HİZMETİNİZDEDİR.

Genel MÜDÜRLÜK :
Çağaloğlu, Türkocagi Caddesi No. 1
İstanbul

Tel: 27 66 00 - 27 66 01
Telgraf adresi : BASINKURUMU

Bertolt Brecht

ERİK AGACI

Bir erik ağacı var bançede,
Öylesine ciliz, öylesine küçük ki.
Tahta perde çekmişler çevresine
Kimse kesmesin diye gıydesini.

Ne kadar çabalarsa çabalası
Boy atamıyor bir türlü;
Ne suçu var zavallıchein,
Gördüğü yok ki güneş.

Inanmak zor bu eriksiz ağacın
Erik ağacı olduğunu,
Ama sahiden erik ağacı bu,
Yapraklarından belli.

Türkçesi: Ülkü Tamer

NAZIM HİKMET

2 YENİ KİTAP:

FERHAD İLE ŞİRİN

ÖYUN 3 PERDE. 3 LIRA

SAAT 21 - 22 ŞİİRLERİ

2 LIRA

De Yayınevi, Vilâyet Han, Kat 2 CAĞALOĞLU

YON - 112

Türkiye'nin petrol dâvasını halledecek bir kanunu kurulmuş olup, sermayesinin büyük yoğunluğu da Türk hazinesine ait bulunan Türkiye Petrolleri A.O. memleketin arzı olacak petrol ürünlerini ihtiyacını karşılamak amacıyla İzmir'de bir rafineri kurumsal karar vermiş ve bunun belgesi için de Petrol Dairesi Reisliğine başvurmuştur. Reisliğin yapması gereken işen, derhal belgeyi vererek bu sunal mîsesesinin biran önce kurulmasını sağlanmaktadır ibaretir. Zaten bu teşebbüs, 1966 yılı plan tasarısına da girmiştir. Plan ise Türk Anayasasının 129unesi maddesine dayanmaktadır.

Petrol Kanunu'nun bütün maddeleri, anacak ve anesek bagimsız ve egemen bir devlet kavramıyla bağdaşacak ve Anayasamıza uygun düşecek surette yorumlanabilir. Başka târîhsüngün, mesele anacak bir sömürgeye yahut «sîyâsî veya iktisadi manda rejimine tabi bir devlet» in tahammül edebileceği çözümlemler, Türk Devleti ve Türk Hukuk düzeni içi bahis konusu olamayacağı şüphesizdir.

Türkiye'nin petrol dâvasını çözmek amâcına kurulmuş millî petrol mîsesesi, yani bir rafineri kurma talebinde bulunduğuna, onun verdiği bilgiler incelenerek Devlet Planlama Teşkilatının onayından geçtiğine göre, Petrol Dairesi de, olsa olsa meseleyi bir kere de teknik yönünden gözönünde bulunduracak ve herhangi bir şahsin mütekkeş hâkî de ihlî edilmeyorsa, belgeyi derhal verecektir. Bir yabancı şirketin çırp da, «Türk Devletinin veya millî petrol mîsesesinin bu rafineri kurmasına itiraz ediyorum; çünkü ayın seyi ben yapacağım, rafinerimi genişleteceğim» diyebilmesini, ne bagimsız Devlet kavramı ile, ne hukuk prensipleri ile ve ne de aksilla bağdaştırılmış me imkân yoktur. Yabancı şirketlerin içi sürebleceği yegane itiraz, sündan ibaret olabilir: «Bize 3 milyon 200 bin ton ham petrol kapasitelek bir rafineri belgesi verilmiştir; yabancı hampetrol tasfiye etmek üzere kurulacak yeni millî rafineri, ATAS Rafinerisini mallarının elinde kalmasına sebepl olacak ve böylece kazanılmış haklarımız ihlî edilecektir». Oysa bu üç yabancı şirketin, (Mobil, Shell ve BP'nin) itirazları böyle degildir. Çünkü yeni kurulacak rafineri, bugünkü değil, artan ihtiyaci karşılayacaktır. Bu şirketler demektedir ki, bize vaktiyle tanınan haklardan başka, sınırlı yeni haklar ve imkânlar tanınmasının istiyoruz. Hem de, kendilarına yeni haklar ve imkânlar tanınmasının rica etmiyorlar; kanuna dayanarak (bir hak olarak) yeni rafineri kurabileceklerini ve Türk Devletinin (millî mîsesesinin) rafineri kurmasına mânî olabileceklerini zanhatta iddia ediyorlar. Başka bir deyimle: Türk kanularının (Türk Hukuk sisteminin) yen. kurulacak bir rafineri, Türk Devletinin veya millî petrol mîsesesinin değil de, yabancı şirketlerin kurmasına mümkün kılduğum iddia etmek gibi anacak sömürgelede kabul edilecek bir gorusu savunmaktadır. On projesini yabancı şirketlerin müfavidisi olan Max Ball'un hazırladığı Petrol Kanunu'nun killelerinden (âzifzindan) bu aniamın çıkacağına farzetsen bile, kanunları yorumlanmasımda hukuk jîminin ve tâbiâtîm kabul etti. «doğu yorumlama metodu»'yla bu

RAFİNERİ KURAMAZSINIZ DİYORLAR!..

Prof. Dr. Muammer Aksoy, TPAO'nun İzmir'de kuracağının rafineriye yabancı şirketlerin itiraz etmelerine karşı, Petrol Dairesine 25.9.1965 günü şu cevabı vermiştir :

sonuca ulaşamaz. Zira biricik doğru olan yorumlama metoduna (amaçlı yorumlamaya, gai tefsire) göre, «her hâkim, kanun koymucun bugün ulaşması gereken amaca uygun olarsa yorumlamak» zorluguñudur. Hele kanunların tefsiri, hiçbir suretle Anayasaya zıt bir anlam taşıyamaz. Bir hâkmün anlamı, Anayasada ifadesini bulan kurallara ve hukukun mütearife haline gelmiş genel prensiplerine uygun dâsecektir. Böyle olunca da, bir memleketin topraklarındaki iktisadi faaliyetin, öncelikle Devlet veya vatandaşlara hasredileceği şüphesizdir. Bağımsız Devlet kavramı ve egemenlik kavramı, bunu gerektirir.

Su halde Petrol Kanunu'nda petrol şirketlerine tanınmış olan itiraz yetkisinin, kazanılmış bir hakkı değil de «menfaat» dayanırlıbmış, ancak bir yabancı şirketi yabancı şirkete, yahut millî mîsesesinin yabancı şirkete karşı yapacağı itirazları söz konusu olabilir. Yabancı şirketlerin Türk Devletine veya millî bir mîseseye karşı, onların kuracağı bir rafineri açılışla, gelecekteki menfaatlarını leri silerek itirazda bulunabilmesi, Kamu Hukukunun esasları ve Devletin hâsiyeti ile bağdaşamaz. Bağımsız Türk Devletinin, yeni ve millî bir rafineri kurabilmesinin, yabancı şirketlerin veya devletlerin mîsesesine bağlı olması anlamlına gelecek böyle bir çözümü tâsavvur etmek bile zâlî degildir. Aksi yorumu kabul etmek, Anayasamız 4. Üncü maddesinde ilân edilen «ulusal egemenlige» şikeş aykırı düşen bir çözümü benimsemek olur. Buna ise, ne herhangi bir şahsim, ne de herhangi bir makamın yetkisi yoktur.

2 — Üç yabancı şirketin «biz bu işi daha ucuz göreceğiz, bu sebeple millî mîsesesine değil, bizim yeni bir rafineri kurmamız gereklidir» diyecek bir hak iddiasıyla ortaya çıkımları (x), tam manâ-style abes ve hattâ gülünç bir talep teskil eder. Böyle bir hak iddiası, mesela Sovyetlerin, «ben Bogazları daha ucuz ve daha iyi olarak tahtım edeceğim, o halde tâkimat işini bana terkedin» demesi kadar garip, haddini bilmeden yapılan, hatta bir devlete karşı kışkırtıcı teşkil eden bir taleptir.

3 — Türk Devleti, Anayasamız 2. nci maddesinde bir sosyal devlet olarak nitelendirilmektedir. Bu sebeple onun görevleri, yalnız eski Polis Devletinin asayı görevlerinden ibaret değildir. Türkiye Cum-

de kendisini amortize edeceğini, bundan sonra geçecek her 2,5 yılda, memleket bir rafineri kurmak için lütümlü yabanı ve Türk parasını tasarruf etmeli olacaktır. Bir benzettmeye müsâde edilirse: Tavşun kaga sözün sınıcağı değil, yumurtaların kimse söz konusu olmayacağı önemlidir. Yabanı petrol şirketlerinin alacağı tavşun (rafineri) bütünü yumurtası (karı), yabanı şirketlerin alacağına göre, onun ucuz olmasının Türk ekonomisi bakımından önemini yoktur.

b) Bu münasebetle sunu da kaydetmek isteriz ki, rafineri kurup işletmenin, Türk Devleti ve Türk millî mîsesesini tarafından başarılabilen bir iktisadi faaliyet olduğunda hiçbir şîphe söz konusu değildir. Çünkü Türkiye Petrolleri, birini yalnız başına, diğerini de % 51 ile ortak olarak, yillardanberi iki rafineriyi (Batman ve İPRAS rafinerilerini) başarı ile işletmektedir. Rafineri kurmak ise, zaten ictisadi mîseselerin bizzat kendilerinin başardığı bir iş degildir. Mersin'deki ATAS rafinerisi dahi, ne Mobil, ne Shell, ne de BP tarafından kurulmuştur. Dünyada belki bir kaç tane rafineri kurucu firma vardır ki, rafineri bir de kuras, yabancı şirketler de kuras, zaten onlar tarafından inşa edilecektir. Su halde sermayeyi temin ettiğimize göre, bu rafineri bizim kurdurulmamız ve bu sayede onun değerine 2,5 senedan sonra sahip olmamız, aklın ve memleket yararını ön planda tutusun çağrımız sonucudur.

4 — Petrol ve petrol ürünlerini, sadece iktisadi değere sahip olan gereklere de gider. Bu sebeple Petrol Kanunu bile, memleketin döviz tasarrufunun yanı sıra, millî güvenliği Petrol Kanunu'nun yûneldiği amaç olarak ilân etmiştir. Millî güvenliğimiz bakımından ise, hele İzmir'de yapılması düşülen rafineri gibi Jet uçaklarına yakıt şîrecek bir rafinerinin, yabancı şirketler değil, millî mîsesesine elinde olması şarttır. Herhangi bir millî şirketin bu arada yaratılamaz, yabancı şirketler, düşülen hampetrol getirmeyi durdurabilecekler, mesela ambargo konulduğundan dolayı süreceklerdir. Bu şirketler, sadece kendi hampetrol kaynaklarından petrol getirecekleri (çünki ki, oslarda daha fazla bir şey istemeye de imkân yoktur. Oysa millî petrol mîsesesesi, dünyamız üzerindeki güvenliği ve kimde petrol bulursa, onu getirerek, yine üretimine devam edebilir ve edecektir. Kıbrıs buhranı sırasında geçirildiğimiz tecrübe, elbette ki ders çıkarılmış olmamız gereklidir.

SÖNÜC:

Türkiye'de iktisadi faaliyette bulunmak yetkisi Türk Devletine ve Türkâleme aittir. Yabancılara bu imkânın tanınması, Anayasamız 4. 13 ve 41.inci maddelerinin işgi altında «anacak Türklerin yapamadığı, pasaramadığı işler» bakımından söz konusu olabilir. Rafineriyle bakımından ise, böyle bir durumun varlığı iddia edilemez. Su halde, hem iktisadi hayatımız ve hem de millî güvenliğimiz bakımından, yabancı şirketlerin değil de millî mîsesesinin rafineri kurması faydalı olduğunu söylemek gerekmektedir. Rafineriyle bakımından ise, bu rafineri belgesinin derhal verilmesi ve kendisinde bir itiraz hakkı ve hemde yabancı şirketlerin böyle bir itiraz hakkının söz konusu olmadığı kendilerine bildirilmesi lâzımdır. Su kâdarına bütünlük sunmamakla inanmaktayım ki. Türk Devletinin millî petrol mîsesesesi eliyle kuracağı bir rafineriye itiraz etme yetkisini kendisindeşen görüp bu yabancı şirketler, eğer Ataturk'ün zamanında böylesine bir gaf ileyecek, böylesine bir saygısızlıkta bulunarak kendilerini âdetâ bir mütemekede sunmak suretiyle millî bir mîsesesinin kurulmasına engel olmak maddiye harekete geçmiş olsalar, onların bir hafta içinde Türkiye ile bütün ilişkilerin kesimessi yoluna gidiyorlardi; ve biz bu sözleri söylememiz olsa idik, Cumhuriyetimizin binası olan büyük insan, bizi en ağır olan itamaları kim?

bu itamaları menfaatlerini koruma ve görüşünü savunma yetkisine sahip vekilî şîfatiyle, her üç şirketin de itiraz yetkisine sahip olmadığını, bu sebeple de subh görüşmelerine mahâ bulunmadığını karar verilmesini ve millî mîsesesinin talep ettiği belgenin derhal verilmesini sağlayımla talep ve istirham ederim.

**TÜRKİYE PETROLLERİ A.O.
Vekili**

Prof. Dr. Muammer Aksoy

(x) Zira bir rafineriye genişletmek demek, gerçekle eski rafineri ile mütegebbisinin yeni bir rafineri kurması demektir.

PARANIZA BOL FAİZİ,
ZENGİN İKRAMIYELERİ
MUAMELELERİNİZDE AZAMÎ KOLAYLIĞI,
SAĞLIYAN YEGANE BANKA;
TÜRKİYE EMLÂK & KREDİ BANKASI

Credit
BASIN - 16759 - A - 11028